

•
СӨЗ
БЕРМЕТТЕРИ
•

СӨЗ
БЕРМЕТТЕРИ

Макал-лакаптар

ФРУНЗЕ
«КЫРГЫЗСТАН» 1983

С 58 Сөз берметтери: Макал-лакаптар /Орус ж-а башка СССР элдеринин тилдеринен котор. ж-а түзгөн. Т. Молдобаев. — Ф.: Кыргызстан, 1983. —184 бет.

Жыйнакка бир тууган СССР элдеринин макал-лакаптары тандалып жана жыйналып которулду.

Н $\frac{70700-25}{М 451 (17)-83}$ 235-83. 4702000000

СБ 4
ББК 82.3(2)

М $\frac{70700-25}{М 451 (17)-83}$ 235-83. 4702000000

Сүйүктүү Ата Мекен,
Дүйнөдө сенден сулуу жер жок экен.

Тууган жер кымбат баарынан.

Ата Мекенди
Көзүңдүн карегиндей сакта.

Бириккен эл жеңилбес.

Достук менен бир туугандык —
Бардык байлыктан артык.

Калк бар жерде — акыйкат бар.

Ким эмгекти сүйсө — эл ошону кадырлайт.

Эмгек этсең —
Бардыгына жетесиң.

Бекерчини дарт чалат,
Иштеген адам чыйралат.

Пайдасы жок эмгек —
Кимге ошол бермек?

Эмгек сүйгөн кыйкырбайт,
Ишсиз бекер отурбайт.

Жакшы адамга чаң жукпайт.

Жумушу бардын — ырысы бар.

Жер дыйканга — кут,
Жалкоого — жут.

Эмгектен тапкан нан таттуу.

Эмгексиз киши жарыбас,
Эч нерсеге арзыбас.

Сөзгө — балтаң,
Ишке — калтаң.

Жер жаман эмес,
Жерди бакпаган эр жаман.

Жер — эмгекчиге өз эне,
Бекерчиге — өгөй эне.

Эмгекти сүйгөн адам эрте ойгонот.
Эмгекчилди эл сүйөт.

Устатың үйрөтө албаганды,
Муктаждык үйрөтөр.

Болот майышпас,
Жибек бырышпас,
Алтынды дат баспас.

Чегинүү деген —
Жеңилүү эмес.

Кеңешчиси көп,
Көмөкчүсү жок.

Жумушка кубанып барсаң,
Сыймыктанып кайтасың.

Бирөөнүн бүтүргөн ишин
Караган менен кардың тойбос.

Эрдин көркү — эмгеги.

Кол иштесе — жүрөк сүйүнөт.

Эртең мененки жумушунду
Кечкиге калтырба.

Ата-эненин сөзү —
Акыл-кеңештин көзү.

Өз сөзүңдүн ээси бол.

Бардыгынан ой күлүк.

Көз көргөнүнө тойбос,
Адам билгенине тойбос.

Жаштык — шаттык,
Карылык — сактык.

Аюу менен дос болсоң,
Айбалтаңды ала жүр.

Көркү — татынакай,
Көңүлү — шайтандай.

Бир кеңешти серт көрбө:
Аракечке карыз бербе.

Өзүңдө өмүр тилесең,
Бирөөгө кастык кылба сен.

Көң ташуудан эринген —
Кур кол калат эгинден.

Дартка ишенбе,
Дабагерге ишен.

Качкан бакыт кайра келбейт.

Өңү — гүлдөй,
Көөнү — түндөй.

Аз уктаган — көп билет.

Төшөгү жумшактын —
Уйкусу узак.

Үрөөнүнө карай түшүмү.

Эл үчүн жашагың келсе — элден үйрөн.

Ааламдын чырагы — күн,
Адамдын чырагы — билим.

Үнөмчүлдүк сарандыкка куюлат,
Жоомарттык ысырапчылыктай туюлат.

Темирди кенден изде,
Бакытты терден изде.

Өмүр жолу — өжөр жол.

Кайгыга каршы кайрат бар.

Бөрүнүн өлүмү —
Койдун сүрөр өмүрү.

Улуу агаң атаңдай.

Тууган — меники,
Акылы — өзүнүкү.

Жаман туугандан
Жакшы жолдош өйдө.

Чачты убакыт агартпайт,
Убайым агартат.

Жаштар ойлойт үмүттүү келечегин,
Карыялар эстешет өткөн кезин.

Көз көрүүгө,
Акыл билүүгө,
Жүрөк сүйүүгө тойбойт.

Бир ырдалган жерде жыргал бар.

Лакап — гүл,
Макал — мөмө.

Тапкан — эне эмес,
Баккан — эне.

Айтылган сөз кыска —
Адамзатка нуска.

Аялың жаман болсо
Бат картаясың.
Аялың жакшы болсо,
Кулпунасың, жашарасың.

Ажаан катын — үйдөгү өрт.

От боюнда салкын болбос,
Ачуулууга акыл конбос.

Көз көргөнүнө ишенет,
Кулак — укканына.

Желип-жорткон жел тамап,
Жер айдабас эч качан.

Ким өлүмгө кас болсо,
Ал өмүргө дос болор.

Эненин мээрими
Күндөн ысык.

Мөмөсү жок жыгач — отун,
Жамгыры жок булут — түтүн.

Ар күндүн жаңы таңы бар,
Жаңы таңдын камы бар.

Эне-ата мактаган кызды алба,
Кошуна мактаган кыздан кур калба.

Эстүү эркек-аял табышат,
Эселек эрди-катын ажырашат.

Булбул үнү менен жакшы,
Үрөөн өнүмү менен жакшы.

Жыгачтын өзү ийри болсо да,
Мөмөсү таттуу.

Айтылган сөз — аткан ок.

Токтун ою — сайранда,
Ачтын ою — айранда.

Жакшылыктан качпа,
Жамандыкка баспа.

Максаты айкындын —
Өмүрү жаркын.

Жакшы сөз жан жыргатат.

Тууганым көп,
Тутунарым жок.

Уулуң — өбөк,
Кызың — көрк.

Жакшы уул үй тургузат,
Жаман уул үй бузат.

Жакшы жолдош менен кеттим дегениң —
Жарым жолдоп өттүм дегениң.

Жакшы аял — үйдүн куту.

Күйөөсү — күйүттө,
Аялы — үлпөттө.

Тоң алманы үзбө,
Өзү үзүлөт күздө.

Жамгыр жааса асмандан,
Жерден өсөт алтын дан.

Көз — көңүлдүн күзгүсү.

Жакшы уулду
Жамы журт жактырат.

Жаман уул —
Атасын уятка калтырат.

Жыгачына карай чанасы,
Атасына карай баласы.

Ою бөлөктүн — жолу бөлөк.

Байлыкка тундуң —
Тууганыңды унуттуң.

Жашарткың келсе өмүрдү,
Гүл менен безе көңүлдү.

Наар алган акылдан,
Жардам күтпөйт дарыдан.

Ар кимдин жолу ар башка.
Жолдошу барга жол кыска.

Бакыт канатчан,
Бактысыздык балдакчан.

Бакыт куш эмес,
Өзү конбойт колуңа.

Бакыт деген күн сымак:
Жарк этип, булутка жашынган.

Жүрөгүң сүйүнсө,
Нур жанат жүзүңдө.

Бакыт бар жерде — шаттык бар.

Муңга батсаң — чөкпөгүн,
Таалай тапсаң — көшпөгүн.

Досу жок адам —
Тамыры жок дарактай.

Акты каралаган —
Өзүн жаралаган.

Эр жигиттин өрнөгү эрдикке үндөйт.

Жакшы башталыш —
Жарым бүткөн иш.

Үзүлгөндү улагандан көрө, үзбөгөн жакшы.

Баштоо — оңой,
Бүтүрүү — кыйын.

Саны аз болсо да,
Сапаты саз болсун.

Акыл менен баштагын,
Кол менен бүтүп таштагын.

Баштабаган иш бүтпөс.

Эмгекчил иштеп нан тапты,
Жалкоо жатып таш капты.

Суудагы балык —
Колдогу балык эмес.

Карагайдын башында алма бышпас.

Жакшы үрөөндүн — түшүмү мүрөөн.

Эрте сепкен — эрте орот.

Бир тажрыйба миң иштен артык.

Тажрыйбалуу тайгаланбайт,
Тайгаланса да, сыйгаланбайт.

Тажрыйбалууга такат жок.

Кечээкиге жете албайсың,
Эртеңкиден өтө албайсың.

Шашпаган адам адашпайт.

Өзгөнүн сөзүнө ишенгиче,
Өзүңдүн көзүңө ишен.

Артта калганды ит талайт.

Жолдошунан артта калган —
Жолдошунан ажыраган.

Арак менен достошконуң —
Ден соолук менен коштошконуң.

Адамды эмгек асырар,
Жалкоолук кутун качыраар.

Бекер — келген түйүнчөк,
Ичке жиптей үзүлчөөк.

Аштык болсо —
Баштык табылат.

Максаты болбой, эр болбойт.

Ар кимге өз абийри кымбат.

Ак ниет адам акыйкаттан коркпойт.

Аңызда кар көп болсо —
Кампада дан көп болот.

Кара жерди каңтаргандын карды ачпайт.

Ойлонбой туруп баштаба,
Баштаган соң таштаба.

Күн узун болгон менен,
Өмүр кыска.

Азды алсам деп өлүп-талдың,
Көптөн кур алакан калдың.

Жазында үйдө уктаган —
Кышында ыйлап-сыктаган.

Үмүтү жок адам —
Үнү жок булбулдай.

Өлүмдөн корккон жашабас.

Узарткың келсе өмүрдү,
Токойдо жыргат көңүлдү.

Акылдуу үйрөнүүгө ынтызар,
Акмак үйрөтүүгө кумар.

Бир араба акылдан
Бир ууч бакыт артык.

Таалай көп болсо — татымы аз.

Бакыт сепкен — бакыт орот.

Бакыт акчада эмес — ынтымакта.

Кайгыны унут,
Кубанычты медер тут.

Турмушта баары өзгөрөт.

Акча — кул, өмүр — алтын.

Максатсыз өмүр —
Мээленбей атылган октой.

Өмүрдү баалабаган адам —
Өмүр сүрүүгө татыксыз.

Жакшы сөз бороонду токтотот.

Жакшы сөз — жазгы күндөй.

Жаш чакта билим ал,
Жетилген куракта иштеп кал.

Ынтымак үйдүн тиреги.

Ынтымак бар жерде — бакыт бар.

Эрдиктин мыктысы — эмгекте.

Кашыңды сактасаң — көзүң соо.

Жаман адамдын адаты да жаман.

Ар кандай жардам өз учурунда жакшы.

Достук жардам алтындан кымбат.

Сен адамдарга жакшылык кылсаң,
Алар да сенден жакшылыгын аяшпайт.

Досун сактаган — өзүн сактаган.

Коркпогон киши жеңишке жетет.

Уяттуу адам ушактан коркпойт.

Уятын жоготкон —
Жүрөгүн жоготкон менен тең.

Коркунуч жөнүндө ойлобосоң,
Коркунучту билбейсиң.

Коркунучтан коркпосоң, коркунуч жок.

Түтүндөн корккон уста начар уста.

Устанын колунда
Ийри жыгач түз болот.

Эси жок устанын бычагы мокок.

Өз ишин билген уста эч нерседен коркпойт.

Ээси жок жер — жетим.

Элди жер тойгузат.

Балды жакшы көрсөң,
Бал челек карма.

Ишке иш үйрөтөт.

Иш учурунда тилиңди тишиңе бас.

Баарынан демилге өйдө.

Тажрыйбалуу адам сейрек жаңылат

Жумуштан корккон —
Бакыттын жүзүн көрбөйт.

Жалкоолук жанды картайтат,
Эмгек дарттан сакайтат.

Эмгек эң мыкты дабагер.

Кыйынчылыктан качсаң —
Бакыт жөнүндө ойлобо.

Билим — акылдын теңине тете.

Өсүмдүк күнгө бой созот
Адам билимге ой созот.

Калем тилден кайраттуу.

Артыкбаш сөз иш бузат.
Сөз көп жерде — жумуш аз.

Күңк-мыңк дегенден,
Үндөбөй койгон жакшы.

Айтар сөзүң болбосо, ооз ачпа.

Акмак күңкүлдөгөндө,
Акылдуу үндөбөйт.

Жакшы ыр уксаң,
Таңдайыңа бал татыгандай туюлат.

Жакшы адамдын жанында
Жамап ыр ырдаба.

Сөздүн көркү — макал.

Макал—бардык ишке көмөчү ал.

Адамды сөзүнөн тааныйт.

Ар бир сөздүн өзүнүн орду бар.

Кайсы жерде болбосоң, ал жөнүндө боз ачпа.

Жакшы сөз адамга канат тагат.

Ойлонбой сүйлөнгөн сөз — тоң алмадай.

Сөз — жүрөктүн ачкычы.

Энеден жакын эч ким жок.

Адегенде иш изде,
Андан кийин колукту изде.

Акмак аялы менен мактанат,
Дөдөй акчасы менен мактанат,
Акылдуу ата-энеси менен сыймыктанат.

Дүйнөдө ата-энеден башканын баары табылат.

Ата-энесин сыйлагандар —
Өмүр бою таалайлуулар.

Жакшы уул жамы журтка сүйкүмдүү.

Акыйкат алтындан артык.

Акыйкат соттон коркпойт.

Акыйкат эч картайбас.

Айтылбаган сөз — айтылган сөздөн артык.

Жеңил ойлуунун тили узун.

Эси жок келжирейт,
Эстүү ойлонуп сүйлөйт.

Сөздүн азы жакшы.

Уурудан корккон уй күтпөс.

Жардылык — жалкоолуктан,
Жалкоолук дарттан жаман.

Калпычы киши чындыктан коркот.

Тили — балдай,
Жүрөгү — муздай.

Кол иштесе, жүрөк сүйүнөт.

Жүзүн караба, жүрөгүн кара.

Акылдын жолу алыс,
Жүрөктүн жолу жакын.

Жүрөк сүйбөгөндү көз көрбөс.

Жакшы адамдын жылмайганы да жакшы.

Ооруга эрк берсең, төшөктөн турбай каласың.

Кайгылууга дарт үйүр.

Соо кишиге дабагердин кереги жок.

Оорусаң — дарылан,
Соо болсоң — сактан.

Ден соолукту жоготконуң —
Баарын жоготконуң.

Акыл менен ден соолуктан
Артык эч нерсе жок.

Айнектей таза бол,
Күндөй жарык бол.

Дарттын жоосу таза суу.

Тазалыктан ашкан сулуулук жок.

Дары ичкенден — таза аба жуткан артык.

Кайгысы жоктун уйкусу таттуу.

Күлкү — күчтүн бир тууганы.

Жакшы адамга күндүн баары майрамдай.

Ар кандай тамашада чындыктын бир үлүшү бар.

Китептен тамга издебе,

Ой изде.

Жакшы китеп — жан досуң.

Илимде чек жок.

Илим акылга канат.

Эмгек менен илим —

Эже менен инидей.

Агайыңды атаңдай сыйла.

Таң атпай сайраган чымчык,

Таңдан — кечке үн катпас.

Тил — өзүмдүкү,

Сүйлөгөн сөзүм — өзгөнүкү.

Ар ким өз оюндагысын айтат.

Макалдатып айткан сөз жакшы.

Жолоочу жолдон көркпойт.

Жаз гүлү менен,

Күз — мөмөсү менен көрктүү.

Мезгил — аккан суудай.

Ар иштин өз учуру бар.

Учурунда башталбаган иш узай албайт.

Убактысын баалай билгенге,
Ар дайым убакыт табылат.

Мезгилге жутулбаган эч нерсе жок.

Ар мезгилдин өз ыры бар.

Бир жылга бир жыл тең эмес.

Арзан товарга арзан баа.

Акча — ак кептердей:
Учуп келет, кайра учуп кетет.

Акча — суу сыяктуу:
Кайда агып жатканы билинбейт.

Ысырапчылыктын эң чоңу —
Убакытты ысырап кылгандык.

Бир мүнөт убактыны коротконуң —
Бир саат убактыңды жоготконуң.

Өткөн күн ишенимдүү,
Эртеңки күн күмөндүү.

Бүгүнкү күн —
Кечээки күндүн шакирти.

Кеткен күн
Кайра келбейт.

Убакытты утам десең,
Ар секундду баала сен!

Кошуна кошунага сүйөнөр.

Досу жок адам — жетим.
Досу жок адам — суусуз жердей.

От менен, согуш менен
Ойноого болбойт.

Согуш атылган окту санабайт.

Деңиз суусуз болбойт,
Согуш кансыз болбойт.

Биз согушту жек көрөбүз,
Катылса—катыгын колго беребиз.

Душмандын тили «тынчтык-тынчтык» дей
Дили согушту эңсейт.

Советтер өлкөсүнө ким кол салса,
Ал өзүнө өлүм табат.

Жеңериңе ишенип салгылашсаң,
Жеңип чыгасың.

Акыл менен миңди,
Кол менен бирди жеңесиң.

Жеңишти көздөгөн
Өлүмдү ойлобойт.

Душманды талкалаган —
Өмүрдү калкалаган.

Жеңиш баатырдын жан жолдошу.

Гүлдөр күнгө бой созот,
Элдер тынчтыкка кол созот.

Тынчтыктын үрөөнүн сепкен
Бакыт орот.

Тынчтыкты коргой бек турган,
Согуштун мизин майтарган.

Күн бетин булут жаба албайт,
Тынчтыкты согуш жеңе албайт.

Эмгекте жеңишке жетипкен —
Тынчтыктын чебин бекиткен.

Тынчтык бар жерде —
Бакыт бар.

Ар кимге өзүнүн жери сүйкүмдүү.

Советтик Ата журт — түптүү,
Достук менен күчтүү.

Биримдик, боордоштук — улуу күч.

Тынчтыкты жактаган адам —
Турмушта азамат адам.

Лениндин осуяты —
Адамзаттын кубаты.

Лениндин ишин үйрөнгөн адам —
Алдыга ишенимдүү шилтейт кадам.

Партиянын сөзү —
Бардык иштин өзөгү.

Биздин атак-даңкыбыз —
Советтик улуу калкыбыз.

Бирдиктүү эл —
Кебелбес аскадай.

Ааламдай зор достуктун
Кайда экенин билгиле:
Ал — бузулбас советтик
Боордош чоң үй-бүлө.

Бирин-бири колдогон —
Эч кимге кор болбогон.

Өз жериңден артык жер болбос.

Өмүрүңдөн айрылсаң да,
Өз жериңден айрылба.

Адамдын көркү — акылы.

Алма жыгачын мөмөсүнө карай баала,
Адамды эмгегине карай баала.

Калем жазбайт, акыл жазат.

Акыл көптүн азыгы.

Устатыңды атаңдай сыйла.

Эстүү баштан эселек сөз чыкпайт.

Элдин ишеними —
Эң жогорку урмат.

Эл үчүн эмгек эткен —
Эч качан чыкпайт эстен.

Баарынан ыйык — элдик иш,
Ал үчүн отко, сууга түш.

Эл үчүн жашайм десең —
Элден үйрөн.

Аскерге барган жигит —
Жакшы таалим алган жигит.

Мурда аскерге ыйлап барса,
Азыр — ырдап барат.

Биздин аскер —
Тайманбас эр.

Сен жоону жеңбесең —
Жоо сени жеңет.

Куралсыз —
Баатыр да алсыз.

Куралды сен сактасаң,
Курал сени сактайт.

Ким баатыр болсо —
Жеңиш ошонуку.

Куралыңды таптай бил,
Карегиңдей сактай бил.

Эси жок тил башка жоо.

Айтпас жерде тилиң тарт.

Тез аккан өзөн жээгин жейт.

Көп жашагандан сураба,
Көптү көргөндөн сура.

Жалкоо адам — уйкучу.

Жалкоону ашыктырып үйрөтпө,
Ачыктырып үйрөт.

Айбаттуудан ажал жалтанат.

Учурунда айтылган кеп-кеңеш жакшы.

Көптүк жеңбейт,
Эрдик жеңет.

Жазалоо — оңой,
Тарбиялоо — кыйын.

Жүрөктүү киши жүгүнбөйт.

Ар кимге өз абийири кымбат.

Акылына жараша ар-намысы.

Санаа — оорудан жаман,

Дос — кыйынчылыкта,
Баатыр майданда сыналат.

Алдыда жүргөн атак алат.

Убакыт кымбат баарынан.

Ата журтун жоодон сактаар,
Ажалдан жалтанбаган азаматтар.

Жоокер жеңет тар жерде —
Бекем тартип бар жерде.

Баатырлык бал жалатар
Же зар какшатар.

Баатыр жигит коркокко жолдош болбойт.

Сур булуттан жамгыр күтпө.

Аз сүйлөгөн — көп тыңшайт.

Алсыз кемпир-чалдарды,
Күткөндөй күт балдарды.

Кыйкыргандан терек кулабайт.

Жакшыны жаман бузат.

Бөтөн жерден издегенче атак-даңкты,
Өз жериңди кучактап өлгөн жакшы.

Үйдүн тиреги — эмгекчил кол.

Ар кимге кыйкырып,
Кекеткен жетекчи эмес,
Акыл менен жетектеген — жетекчи.

Кызыл өтүк да
Бутту кысат.

Жаркын күлкү —
Жандын мүлкү.

Техникага дос болсоң —
Кылган ишиң тез болот.

Акылдуу адам — алдуу.

Көз алысты көрөт,
Акыл андан алыска чабыттайт.

Билбеймин тебе, үйрөнөйүн де.

Ар бир баштын өз акылы бар.

Кайрат —
Адамдагы мыкты сапат.

Мээнет кылбай,
Мерген болбойсуң.

Көзгө атар мерген —
Былк эткен жоону терген.

Таттуу сөздүн арасында
Ачуусу да бар.

Боордошум көп,
Баш калкаларым жок.

Бою жапыс болсо да, ою бийик.

Жашоо бар жерде — үмүт бар.

Өзүнүн кандай музоо болгону —
Өгүздүн эсинде жок.

Кызматына жараша — урматы.

Үмүтүнөн айрылган адам —
Жашоого татыксыз.

Согуштан кийин баатыр көп.

Достук жок жерде — бакыт жок.

Элдин эрки — элдин көркү.

Согушту жакшы деп,
Тынчтыкты жаман деп,
Айтпаган эч ким эзелтен.

Татыктуу жумушту
Тартынбай иштеген оң.

Жакшы башталган иш —
Жарым бүткөн иш.

Бейпил заманда
Бардыгы таттуу.

Миң кеңештен
Бир тажрыйба өйдө.

Чач агарганда —
Акыл конот адамга.

Бир саатка кечиксең —
Бир жылда да кууп жетпейсиң.

Чабуулга чыкпасаң —
Жеңиштиң жүзүн көрбөйсүң.

Кыйынчылыкты акыл менен,
Коркунучту тажрыйба менен жеңип чык.

Баатырдын өрнөгү эрдикке үндөйт.

Акыйкат отко күйбөйт,
Сууга чөкпөйт.

Лениндин акылы күндөн жарык.

Лениндин осуяты —
Миң кылымдын канаты.

Лениндин сөзү —
Бардык иштин өзөгү.

Лениндин осуяты —
Дүйнөнү кайра жаңыртты.

Мурда бийлик болгон папдыкы,
Азыр жумушчу-дыйкандардыкы.

Эскиликти кыйратып курал бузду,
Эмгек курат жаңы жыргал турмушту.

Калк бар жерде,
Акыйкат бар.

Калктын каары менен ойнобо.
Жалгызга — кыйын,

Жапырт киришсе — оңой.

Жер эли менен күчтүү.

Бакытты издесе адамзат,
Алып келет достук менен махабат.

Алдыңкыны кууп өткөн — алдыңкы эмес,
Артынан көпчүлүктү ээрчиткен — алдыңкы.

Жолдошуна карай атагы.

Бір менен достошкондун көңүлү шат.

Жакшы атак — байлыктан кымбат.

Атчан жөөгө жолдош болбойт.

Сөз — куш сыяктуу:

Учурсаң, кайра конбойт колуңа.

Элдин сөзүн тыңшагын,
Өз акылың менен жашагын.

Күлкү — күчтүн бир тууганы.

Кеңешип иштеген иштин
Кемелтеси болбойт.

Баатырдын жана акылмандын эки өмүрү бар.

Ынтымак көкөлөтөт,
Чыр-чатак көмөлөтөт.

Бирөө от менен ойносо,
Бирөө өрт менен ойнойт.

Жаныңды берсең да,
Сырыңды бербе.

Кайраттуу колдо — кылыч курч.

Солдат тозоктон да коркпойт.

Эр жүрөк тирүү жүрөт, жашайт,
Коркок көрдү жаздайт.

Акылдуунун башына бакыт конот.

Күч жетпей жатканда,
Акылдын жардамы тиет.

Каламың менен жазба,
Акылың менен жаз.

Сени мактаса — мактасын,
Сен өзүңдү мактаба.

Кийиминди жаңысында сакта,
Абийиринди жашыңда сакта.

Өлүмдөн коркпогонго,
Ажалдын алы жетпейт.

Үйдө баатырсынба,
Жоо бетинде калчылдаба.

Советтик жоокер —
Авык шер.

Алдыда жүргөн атак алат.

Үкүнү — көзүнөн,
Шумкарды учушунан тааныйт.

Ийирди жипти,
Кийимди тикти,
Килемди токуду —
Баарын тили менен.

Кенедей алтын тапсаң да,
Кенедей убакыт таба албайсың.

Мезгил ой эмес:
Минип, чаап кете албайсың,
Токтотуп да кала албайсың.

Аз сүйлөгөн — көп билет.

Жакшы иш жөнүндө
Жасканбай сүйлө.

Тартип бар жерде —
Тарбия бар.

Достук жана бир туугандык —
Бардык байлыктан артык.

Кызматына карай урматы.

Билимдүү адам —
Демдүү адам.

Кандай жашоону эл үйрөтөт.

Эл эмне десе — мен макул.

Эл менен бирге болгон адашпайт.

Илим — көзүңдү ачат.

От менен ойногондон күл калат.

Жалгыз аары
Жарытып бал жыйнабас.

Карыдан жаштар үйрөнөт.

Карт таранчы топонго алданып
Торго түшпөйт.

Жалгыз жакшы тажрыйба
Жети кеңештен өйдө.

Жаштык бар жерде —
Шаттык бар.

Акыйкатты
Аңга көмө албайсың.

Акыйкат отко да күйбөйт,
Сууга да чөкпөйт.

Чыдаган жетет жеңишке.

Ат үйгө жакындаганда чуркайт.

Тобокелге бел байлабасаң,
Көп перседен кур каласың.

Өскөн жериң —
Бөтөн жердин мамыгынан жумшак.

Урушуу — оңой,
Жарашуу — кыйын.

Отко самап ыргытпа.

Шамал сепкен — бороон орот.

Отту от менен өчүрө албайсың.

Суусуз деңиз болбойт,
Кансыз согуш болбойт.

Согуш адамдын канын ичет.

Жумушчуга согуштун кереги жок.

Тынч элбиз, биз согушту каалабайбыз,
Катылса, катыгын берүүдөн тартынбайбыз.

Үйүрү ынтымактуу жылкы,
Бөрүдөн коркпойт.

Ынтымак — жыят,
Чыр-чатак — чачат.

Шумкарга — эркиндик,
Адамга — тынчтык керек.

Тынчтыкта жашаган —
Бактылуу адам.

Тынчтык — курат,
Согуш — кыйратат.

Тынчтык баарынан кымбат.

Тынчтыктын үрөөнүн сепкен —
Тынчтыктын мөмөсүн терет.

Адам — Ата журтун,
Булбул гүлүн сагынат.

Даракты әр көгөртөт,
Эрди әл көгөртөт.

Динден чыксаң да, әлден чыкпа!
Ата-журтуң — алтын бешигиң.

Ата журтуң аман болсо,
Өңү-түсүң саман болбос.

Атын аяган жолдо калбас,
Элин сыйлаган чөлдө калбас.

Сен коркпосоң, жоо качар,
Сырыңды айтпа, сырын бил!

Тамчы — сел болбойт,
Душман — әл болбойт.

Уруш болсо — туруш жок.

Калк иши — ак иш.

Элге сүйөнсөң, өсөсүң,
Элден чыксаң, өчөсүң.

Элге кызмат әткениң —
Улуу урматка жеткениң.

Элге кошулгандын көңүлү ток,
Элден ажырагандын бети жок.

Элден айырылганча, жандан айрыл.

Элден айырылган оңбос.

Элде жүргөн эл тааныр,
Тоодо жүргөн жер тааныр.

Эли кубаттуунун,
Бели кубаттуу!

Эли башка эл болбос,
Этекти кессең, жең болбос.

Элиң-журтуң болбосо,
Көргөн күнүң курусун.

Эл эмне болсо — сен да ошол.
Эл жакшылыкты унутпайт.

Эр жигиттин кадырын
Агасы эмес, эл билет.

Эр жигитти — эл сүйөт.

Эр жигит — элдин камында.

Баш аман болсо,
Баш кийим табылат.

Элиң аман болсо — сен аман.

Тынчтык менен эл көгөрөт,
Жамгыр менен жер көгөрөт.

Эл тынчтыгын бузган
Соо калбас...

Курсагың ач болсо да,
Кулагың тынч болсун.

Кошунаң тынч болсо —
Жаның тынч.

Акылдуу адам кыштын камын
Жазда көрөт.

Балыктын тиричилиги суу менен,
Дыйкандын тиричилиги жер менен.

Жазгы аракет —
Күзгү берекет.

Бекер тургуча, бекер иште!

Дыйкандын казынасы — жер.

Берсең-аласың,
Эксең — оросуң.

Бир жыл тыт эккен киши,
Жүз жыл каухар төрөт.

Бир киши казган арыктан,
Миң киши суу ичет.

Эрте эккен — эрте орот.

Бирди бирөө берет,
Көптү — эмгек берет.

Бирди кессең, онду эк.

Баштаган ишти таштаба!

Бак жамалы — багбандан.

Бүгүнкү ишти,
Эртеңкиге калтырба!

Убактыңдын бошко кеткени —
Бактыңдын кеткени.

Сөз билгенче, иш бил!

Сөз — башка, иш — башка.

Көп сүйлөгөн бир балээге кабылат,
Көп иштеген — көп байлыкка малынат.

Дарак жалбырагы менен көркөм,
Адам — эмгеги менен.

Дыйкан кесибин кордобос.

Дыйкандын иши жер менен,
Жердин көркү суу менен.

Дыйкандын казынасы — жер.

Жери байдын — эли бай.

Жер — байлыктын энеси болсо,
Атасы — эмгек.

Жер-суу — түгөнбөс кен.

Жер — казына, суу — алтын.

Жердин жүзүн эр ачар,
Эрдин жүзүн жер ачар.

Жайкы мээнет —
Кышкы рахат.

Жайдын мөмөсү — кыш казынасы.

Жамгыр — эгиндин жаны.

Адамдын колу — гүл.

Иш бар жерде — аш бар.

Иштеген киши карыбас.

Күн көрөмүн десең, эрте тур!

Эмгек — байлык.

Эмгек — эрдин даңкын чыгарат.

Адамдын жүзүнө караба,

Ишине кара.

Алтын отто билинер,

Адам — эмгекте.

Сени жумуш жеңбесин,

Сен жумушту жең!

Суу — зер,

Сугатчы — зергер.

Суу — эгиндин каны,

Эмгек — анын жаны.

Суу — өжөр,

Адам андан да өжөр.

Эгиндин денеси — топурактап,

Түшүмү — кетменден.

Тер төкпөсө — эр эмес,

Кол тийбесе — жер эмес.

Тер чыккандан,
Жан чыкпас.

Жалкоолук — кордук.

Орокчунун ырыскысы — ороктон.

Кыймылдаган кыр ашат.

Калган ишке,
Кар жаайт.

Колунан ишин алсаң,
Оозунан ашын аласың.

Көмөктөшкөн иш бүтөр.

Көпчүлүк бириксе,
Тоону кулатар.

Топтон чыксаң да,
Көптөн чыкпа!

Бөлүнгөн — тозор,
Бириккен — озор.

Бөлүнгөн — өлүмдөн оор.

Кайырымсыз туугандан
Кайырымдуу жат жакшы.

Байлык — байлык эмес,
Бирдик — байлык.

Дил ооруткан дос эмес.

Душмандын сүйгөнүнөн
Достун урганы жакшы.

Доско дос бол,
Каска — сунба кол.

Досуз башым —
Тузсуз ашым.

Жол — узак, көңүл — жакын.

Эмгектеш досуң — жан досуң.

Көңүлдөн көңүлгө жол бар.

Көңүл көңүлдөн суу ичер.

Аш арттырба, дос арттыр!
Адилет достон айрылба!

Жакшы дос — жан азыгы,
Жаман дос — баш казыгы.

Күн абаны жылытса,
Жүрөктү достук жылытат.

Кеңешкенге кең дүйнө,
Талашканга тар дүйнө.

Күлкү узартат өмүрдү,
Дос көтөрөт көңүлдү.

Билген билгенин иштээр,
Билбеген бармагы тиштээр.

Билим —
Багыт алып келет.

Билимсиз кишиге иш жок,
Ишсиз кишиге аш жок.

Байлыктын ачкычы — илим.

Китеп — адамдын досу.

Иштей-иштей ишмер болосуң,
Сүйлөй-сүйлөй сөзмөр болосуң.

Темирчинин колунан,
Темир эрип суу болор.

Тилди билүү —
Дилди билүүгө жол ачар.

Көзү сокурдан
Көкүрөгү сокур жаман.

Кыркында сурнайчы болсоң
Качан тартасың?

Өнөрлүү киши,
Ач калбас.

Өнөрү жок кишинин,
Өнүмү жок ишинин.

Окуган уул —
Атадан улук.

Адегенде ойло, анан сүйлө.

Кемчилигин жашырган
Кем акылдын белгиси.

Акыл акылдан кубат алат.

Акылдан артык байлык жок.

Акылсыз адам,—

Оозундагыны алдырар.

Адамдын тизгини — акыл.

Ай — түндө керек,
Акыл — күндө керек.

Аталар сөзү —
Акылдын көзү.

Ойсуз адамдан таш жакшы.

Ойлоп сүйлөгөн алкыш алар,
Ойлобой сүйлөгөн
Каргыш алар.

Ойлобой түштүм сайга,
Эми мага кыр кайда?

Кең болсоң —
Кем болбойсуң.

Көңүлү ачыктын —
Колу ачык.
Колу ачыктын —
Жолу ачык.

Дос — эки
Душман — сегиз.
Бир сүйлөп,
Тыңша кырк сегиз.

Жылаандын баласы — жылаан

Чаяндын баласы — чаян.

Сырыңды,
Сыртка чыгарба!

Тилин тыйган башын куткарап.

Таң атарда жолго чыксаң чык,
Күн батарда чыкпа!

Тоону-ташты сел бузар,
Эл арасын сөз бузар.

Жигиттин мээримин — көзүндө.
Көздүн нуру — жүрөктүн нуру.

Көз көрбөсө,
Көңүл сүйбөс.

Ар гүлдүн жыты башка.

Аркагын көрүп, бөзүн ал,
Энесин көрүп, кызын ал.

Бал ширин,
Балдан да бала ширин.

Дөөлөтүң ата-энең.
Таалайың — уул-кызың.

Адамдын мөмөсү — бала.

Энеси мактаган кызды алба,
Эл мактаган кыздан калба!

Септүү кызым болгончо,
Эптүү кызым бол!

Таттуу турмуш —
Узак өмүр.

Перзент белдин кубаты.

Аялдын жакшы-жаманы
Конок келгенде билинет.

Жакшы аял — иштүү,
Жаман аял — тилдүү.

Жакшы аял —
Үйдүн гүлү.

Ойлонбой курулган турмуш
Тойдон кийин бузулар.

Уулуң эр жетсе,
Уулу жакшы менен коңшу бол.
Кызың бой жетсе,
Кызы жакшы менен коңшу бол.

Кызы бардын
Назы бар.

Жаман турмуш жашатпас.

Үйүң тар болсо да,
Көңүлүң кең болсун.

Мактоо — уктатат.
Сындоо — ойготот

Адептүүлүк, —
Базарда сатылбайт.

Адептүү бала сүйкүмдүү.

Адептүүлүктү,
Адепсизден үйрөн.

Сындагандан коркпо,
Мактагандан корк.

Гүлдүн баркын булбул билет.

Күндө келген меймандын кадыры жок.

Мейман — атаңдан улуу .

Аш — ээси менен ширин.

Чакырган жерге бар,
Чакырбаган жерде эмне бар?

Конок тандап конот.

Айтар сөздү айт,
Айтпас сөздөн кайт!
Бербегенге,
Берип уялт.

Билген таап сүйлөйт,
Билбеген каап сүйлөйт.

Аз сөз — саз сөз.

Аштын даамы туз менен,
Адамдын көркү сөз менен.

Аш-тамагың керек эмес,
Каш-кабагың керек.

Тикен болуп аякка кадалганча,
Гүл болуп көкүрөккө тагыл!

Ширин сөз
Балдан таттуу.
Жакшы менен ойносоң,
Күндө базар,
Жаман менен ойносоң
Көңүлүң азар.

Жакшыдан — рахмат,
Жамандам — наалат.

Жакшылык жерде калбас.

Жакшылык колундан келбесе
Жамандыкты ыраа көрбө.

Жакшыны мактасаң — жарашат,
Жаманды мактасаң — адашат.

Жакшынын сөзү — каймак,
Жамандын сөзү — токмок.

Жакшы — жакшыга жанаштырар,
Жаман — жолдон адаштырар.

Жалганчыга кошулба,
Туура сөз жашырба!

Нысапсызга эрк берсең,
Элди талаар.

Ак көңүл адамдын
Жүзү жарык.

Кыңыр иш кылып, сай менен жүргөнчө,
Туура иш кылып, кыр менен жүр.

Бир күндүк жолго чыксаң,
Бир жумалык азык ал.

Акча тапканча,
Акыл тап.

Узакка тузак койбо!

Шашпаган киши элден озуттур.

Эртеңки ишиңди бүгүн ойло!

Качкан — кутулат,
Турган — тутулат.

Шашпасаң эрте жетерсиң,
Шашкандан озуп кетерсиң.

Ар иштин өз убактысы бар.

Алын билген арыбас.

Бар белгиси — аш менен,
Жок белгиси — жаш менен.

Бар жерде — бал арзан,
Жок жерде — туз да кымбат.

Бардын сөзү — оң,
Жоктун сөзү — тоң.

Бар — сүйлөйт,
Жок — ойлойт.

Аш калса — дөөлөт,
Иш калса — мээнет.

Сактасаң — миң күндүк,
Сактабасаң — бир күндүк.

Жарым күндүк өмүрүң калса да,
Бир күндүк азык оокатың болсун.

Жаңыны эски сактаар.

Көз — адамдын чырагы.
Жакшы аш — жаман дартка даба,

Өзүндү мактаба,
Өзгөлөр мактасын.
Калпычыны сөзүнөн эмес,
Көзүнөн бил.
Жаман өзүн билбес,
Өзгөнү көзгө илбес.

Жамандан шайтан да качар.
Карт түлкү тузакка түшпөйт.
Куш да напсисинен илинер.
Аты бардын — канаты бар.

Жай — жаннат белгиси,
Кыш — кыямат белгиси.

Ай чыкса — аалам гүлстан.
Таңкы суукка калсаң, кал,
Кечки суукка калба!

Таңкы туман ачылар,
Кечки тумандан корк.

Жакшы келсе — кут,
Жаман келсе — жут.

Билдим дедим, тутулдум,
Билбедим дедим, кутулдум.

Билсе азил,
Билбесе чын.

Жеген ооз уялат.

Оорусун жашырган оңбос.

Жерге түшкөн гүл болор.
Отко түшкөн күл болор.

Жаш чагым —
Алтын чагым.

Көп жүргөн көп көрөр,
Көп көргөн көп билер.

Көргөнүң көзүңө пайда.
Адамдын жүзү күндөн ысык.

Ачуу суроо берип,
Таттуу жооп күтпө!

Бирөөнүн көңүлүн аламын деп,
Өзүңдүн көңүлүңдү калтырба!

Бүгүнкүнү эмес,
Эртеңкини ойло.
Бузганды үйрөнбө,
Түзгөндү үйрөн.

Жаманга жанашпа,
Жакшыдан адашпа.

Заман сага карабаса,
Сен заманга кара.

Жол билбесең,
Жол сурагын жүргөндөн,
Сөз билбесең,
Сөз сурагын билгенден.

Сөзүң менен ишиң
Бирдей болсун.

Темирчиден көмүр сураба.

Тойдун болгонуна,
Болот-болоту кызык.

Эмгексиз табылган аштан,
Эмгектен табылган таш жакшы.

Эки жакшы дос болсо
Кыл өтпей калат арадан.
Эки жаман дос болсо,
Кол кетпей калат жакадан.

Оозуң толо кан болсо да,
Душмандын алдында түкүрбө!

Ооз — айгак,
Тил — тайгак.

Сактапканга балээ жок.
Сактапбаса даба жок.

Өзүңдүн жүрөгүңө сыйбаган сыр,
Өзгөнүн жүрөгүңө сыйбас.

От менен ойногондун,
Үйү өрттөнөр.

Сүйдүргөн да — тил,
Күйдүргөн да — тил.

Жаман турмуш жашатпас.

Алтымышка чыккан атаңдан
Аш сураба!

Ата даңкы менен уул өтөт,
Эне даңкы менен кыз өтөт.

Жакшы аял — үй зыйнаты,
Жамаан аял — той зыйнаты.

Улууну урматта,
Кичүүнү ызатта!

Кипшинин баркы
Өзүнүн колунда.

Адеп базарда сатылбас.

Абийирсиз адамдан
Оолак жүр.

Эшик ачык болсо да
Руксат сурап кир!

Урмат кылсаң,
Урмат көрөсүң.

Көңүл чырагы өчсө,
Кайра жанбас.

Жайды коюп, кыш дебе,
Кышка ылайык ипиң бар.
Каткан экен нан дебе
Оозуң толо тишиң бар.

Дартың болсо болсун,
Карызың болбосун.

Байлык байлык эмес,
Биримдик — байлык.

Туулган жериң — алтын бешигиң.

КАЗАК МАҚАЛ-ЛАҚАПТАРЫНАН

Мекен — элдин энеси,
Эл — эрдин энеси.

Аккуу көлүн сағынат,
Азамат жерин сағынат.

Тууган жердин торгою
Турумтайдай көрүнөр,
Кулуну тайдай көрүнөр,
Кыздары айдай көрүнөр.

Ата конуш —
Алтын мекен.

Эр жигит: «Өскөн элим, — дейт, —
Киндик кескен жерим», — дейт

Тууган жерге тууң тик.

Ырыс алды — ынтымак.

Бирдик болбой —
Тирлик болбос.

Эки кузгун талашса,
Бир каргага жем болор.

Аз да бүтөр, көп да бүтөр,
Татуулукка не жетер.

Байлык байлык эмес,
Биримдик — байлык.

Уюмдашкан утат.

Ынтымак жүргөн жерде
Ырыс бирге жүрөт.

Кошулгандын — колу узун,
Кош кербендин — жолу узун.

Ынтымак түбү — ийгилик.

Бир кишиники — макул,
Эки кишиники — акыл.

Тирлик башка болсо да,
Тилек бир.
Бармак башка болсо да,
Билек бир.

Берекени көктөн тилебе,
Биримдиги мол көптөн тиле.

Адамдын күнү
Адам менен.

Кеңешип кылган иштиң
Кемтиги болбос.

Дөөлөтүнө карай сөөлөтү.

Алтын алба, алкыш ал,
Алтын деген — жер сыйы,
Алкыш деген — эл сыйы.

Бириккен — озор,
Бирикпеген — тозор.

Өз элим — өлөң төшөгүм.

Ашы бар казан сүйкүмдүү,
Досу бар адам сүйкүмдүү.

Бөтөн жерде кор болсоң,
Эл кадырын билерсиң.
Тамчы сууга зар болсоң
Көл кадырын билерсиң.

Эгин эгилбеген жер — жетим,
Элинен айырылган эр — жетим.

Аздын азанчысы болгончо,
Көптүн казанчысы бол.

Адашсаң, көп менен адаш,

Жол жолго жалгашат,
Эл элге жалгашат.

Ынтымак — бузулбас коргон.

Эл үмүтүн эр актайт,
Эр атагын эл сактайт.

Акыл — эрдин коргону.

Айлакер баатыр алдырбас.

Эрдин сынчысы — эл.
Эр жолдошу — тобокел.

Эл — ырыстын ормону,
Эл — ырыстын коргону.

Эр — сыйлаган жерде кадырлуу.

Касың менен досуңду
Каш-кабагы таанытар.

Эрди эл мүдөөсү өстүрөт.

Душманга таштай катуу бол,
Досуңа балдай таттуу бол.

Жүрөк — эр,
Баш — келенгер.

Элинин даңкын баатыры чыгарат,
Баатыры чыгарбаса, акыны чыгарат.

Өз напсисин жеңген — баатыр.

Өзүн-өзү билген эр бактылуу,
Өзүн өзү бийлеген эл бактылуу.

Эл ичи — алтын бешик.
Жери байдын — эли бай.

Эл көркү — мал,
Өзөн көркү — тал.

Калктын сыны катасыз.
Элдин көзү элүү.

Эки тоо кошулбайт,
Эки эл кошулат.

Көпкө жакын — көккө жакын.

Көп жүргөн, жер тааныйт,
Көп кыдырган, эл тааныйт.

Элдин күчү — селдин күчү.

Күн тийбеген жер көгөрбөс,
Көсөмү жок эл көгөрбөс.

Жүрөк сүйүү үчүн жаралган,
Көңүл түйүү үчүн жаралган.

Өнөрлүү элдин оту өчпөс.

Дөөлөттүү эл — сөөлөттүү.

Тозгон эл —
Тарыхын таш менен жазат,
Тозгон эл —
Тарыхын жаш менен жазат.

Эл кадырын билбесең
Жалгыздык берсин жазанды.

Бир жерде алтын сыйлуу,
Бир жерде калкың сыйлуу.

Жибек мүнөздүү жигит
Журтка жагат.
Жылаан мүнөздүү жигит
Журтта калат.

Зордук көрсөң эрге бар,
Кордук көрсөң элге бар.

Тили башка — тилеги бир,
Түрү башка — жүрөгү бир.

Тааныган жерде өң сыйлуу,
Тааныбаган жерде тон сыйлуу.

Адептүү элдин кыздары
Кырмазы кызыл жибектей.

Жердин боору суук,
Элдин боору жылуу.

Өзбек — өрүштөш эл,
Кыргыз — конушташ эл.
Каракалпак — карындаш эл,
Түркмөн — тамырлаш эл.

Чөп болсо да,
Көп болсун.

Көпчүлүк кайда болсо,
Токчулук ошол жерде.

Колу узун сүйгөнүн алат,
Колу кыска тийгенин алат.

Көптөн безгеп көгөрбөс.

Көптөн бөлүнсөң да,
Көптөн бөлүнбө.

Көптүн көзү көрөгөн,
Көптүн колу берген.

Сыртынан мактаган —
Сыпайылык,

Көзүңчө мактаган —
Көрө албастык.

Көп жүргөн жер көңүлдүү,
Көптүн иши өнүмдүү.

Чыгаша чыкпай,
Киреше кирбес.

Аракет көп,
Берекет жок.

Жооштун бир аты — жаман.

Жакшы адам — элдин ырысы.

Адам жүргөн жер менен
Адам жүрөт,
Бирөө билбегенди
Бирөө билет.

Адам кулактан азат,
Каңкуудан тозот.

Акылдуунун айланасы — гүлстан.

Жаным десе, жан семирер.

Көз — нурдун уясы,
Көңүл — сырдын уясы.

Акылсыз адам эринчээк.

Жакшынын жүргөн жери — абат.

Жупуну — жагымдуу,
Сыпайы — сүйкүмдүү.

Эмгекчилдин уйкусу аз.

Өңү сулуу, сулуу эмес,
Акылы сулуу — сулуу.

Жүрөктүн жолу — ысык,
Билектин жолу — суук.

Эмгек — адамдын көркү,
Адам — замандын көркү.

Адам бир-бирине конок.

Ат жакшысын макта,
Адам жакшысын жакта.

Жаман адамды эркелетсең,
Жаныңды алар.

Акчанын жайын жардыдан сура,
Адамдын жайын ардуудан сура.

Кыйшык жыгачтын түбүнө жатпа.
Кыңыр адамдын үйүнө жатпа.

Темир сырын отто таанытат,
Адам сырын жокто таанытат.

Эринген калар уятка,
Издеген жетер муратка.

Адал киши арыбас,
Арам киши жарыбас.

Атты жол,
Адамды жолдоштук сынайт.

Адамды каниет аздырбайт,
Кайгы аздырат.

Сыпайы сырын сактар,
Адептүү арын сактар.

Адамдын уяты бетинде,
Адамгерчилиги ниетинде.

Адамдын сырты — алдамчы.

Адам кайгысы —

Заман кайгысы.

Ток адамды уйку басат,
Ач адамдан уйку качат.

Көрөгөчтүн көзү — алтын,
Кеменгердин сөзү — алтын.

Кипинин чырайына караба,
Ырайына кара.

Сыпайыны үйдө көрбө,
Сыртта көр.

Жигит — арынын кулу,
Жаман — малынын кулу.

Агадан — акыл,
Иниден — ызат күт.

Жолдо жаткан жантакты алып ташта,
Жолоочуга кирбесин сенден башка.

Жеяди кууган жоголор,
Жолду кууган оңолор.

Бала менен жолдош болсоң,
Бала болорсуң.
Карыя менен жолдош болсоң,
Дана болорсуң.

Жолдошу жок жигиттин —
Олжосу жок.

Көзү сокурга жолдош болсоң да,
Көңүлү сокурга жолдош болбо.

Жолдошуң жакшы болсо
Жолум узун дебе,
Жолдошуң жаман болсо,
Колум узун дебе.

Жолоочуну жол сынайт,

Жакшы таяк
Жаман жолдоштон артык.

Жол максаты — жетүү.

Жолдошу көптүн —
Олжосу көп.

Жолдошуң жаман болсо,
Көңүлүң азар.
Жолдошуң жакшы болсо,
Күндө базар.

Бир күндүк жолго чыксаң,
Үч күндүк жол азык ал.

Жол кадырын жүргөн билет.

Жакшы жол
Узак болсо да — жакын.
Жаман жол
Жакын болсо да — алыс.

Колу кеңдин —
Жолу кең.

Бир тиштем нандын кадырын
Тарыкканда билерсиң.
Анык достун кадырын
Зарыкканда билерсиң.

Арак ичкен азар,
Карта ойногон тозор.

Жардынын байлыгы —
Ден соолугу.

Көп ооруган эм табат,
Көп адашкан эл табат.

Күлкү — ачылган гүл,
Көңүл — чачылган нур.

Дениң соо болсо,
Жардымын тебе.
Жолдошуң көп болсо,
Жалгызмын тебе.

Үч нерсенин алдын ал:
Оорунун алдын ал,
Жоонун алдын ал,
Доонун алдын ал.

Уйку — тыныктырат,
Жумуш — чыныктырат.

Тер чыкпаса,
Дарт чыкпайт.

Алтын алба, акыл ал.

Ачуу — чабыштырат,
Акыл — табыштырат.

Ой ойлосоң, кең ойло,
Алды, артын тең ойло.

Эстүү киши элинен кетпес,
Эстүү дыйкан жеринен кетпес.

Акылдуу адам
Акмактап да бир нерсе үйрөнөт.

Акылдуу — ойлоп, түйгөнүн айтат,
Акылсыз — чала-була билгенин айтат.

Акылдууга — жан кымбат,
Акылсызга — мал кымбат.

Акыл — алтын сандык,
Адамына карай ачылат.

Акылы ашканды ага тут.

Акылы аздын азабы көп.

Акылдуу өмүрлүгүн,
Акылсыз күнүмдүгүн ойлойт.

Алтымыш нарың болгончо,
Акылдуу жарың болсун.

Күч — билимде,
Билим — китепте.

Билимдүүгө дүйнө жарык,
Билимсиздин күнү карыш.

Өнөр — агып жаткан булак,
Илим — жаныш турган чырак.

Китеп — алтын казына.

Билегиңе ишенбе,
Билимиңе ишен.

Жакшы сөз — жарым ырыс.

Ачууң келсе — колуң тарт,
Айтпас жерде — тилиң тарт.

Көп сөз — көмүр,
Аз сөз — алтын.

Чал,
Чалдын сөзү — бал.

Айтар накылы жоктун,
Табар акылы жок.

Алмас кылыч майданда керек,
Асыл сөз майданда да керек,
Сайранда да керек.

Жаман сөз —
Жанга кирген тикен.

Адамдын өзү жетпеген жерге,
Сөзү жетет.

Макал кайдан чыгат,
Ой болбосо,
Кийиз кайдан чыгат,
Кой болбосо.

Акындын тили кылычтан өткүр,
Гүлдөн назик.

Сүйлөгөн — себет,
Тыңдаган — орот.

Жетесизге айткан сөз,
Жел менен кошо кетет.

Агадан — акыл,
Атадан — накыл.

Сөз кадырын билбеген
Өз кадырын билбейт.

Чын — бир сөз,
Калп — миң сөз.

Артында баласы калса,
Көзү калды де,
Артында сөзү калса —
Өзү калды де.

Көп сөз күлгөнгө жакшы,
Аз сөз билгенге жакшы.

Тил — көңүлдүн ачкычы.

Баштын көркү — жүз,
Жүздүн көркү — көз.
Ооздун көркү — тил,
Тилдин көркү — сөз.

Колуң уста болсун,
Сөзүң кыска болсун!

Пил күчтүү,
Пил күчтүү эмес, тил күчтүү.

Азил айтсаң да, адал айт.

Атаңдын сакалына караба,
Айткан макалына кара.

Көңүлдөгү сырыңды —
Көзүң коет билдирип,
Көп сүйлөгөн күпүлдөп —
Сөзүң коет билдирип.

Ар нерсеге ашык болгончо,
Бир нерсеге машык бол.

Жалгаймын деп үзүп алба,
Түзөймүн деп бузуп алба.

Өнөрлүүгө эшик ачык.

Жолоочуну жол асырайт,
Өнөрпозду колу асырайт.

Устанын иши сүйкүмдүү,
Жакшынын сөзү сүйкүмдүү.

Ата кесиби — бала насиби.

Бала тарбиясы — бешиктен.

Талап — талбас канат.

Көңүлсүздөн күлкү чыкпас.

Жакшы келин — кызыңдай,
Жакшы күйөө — уулуңдай.

Тең курбуңдан кем болсоң,
Көрүнгөнгө жем болорсуң.

Адептүүнүн кадырын
Адепсиз адамды көргөндө билерсиң.

Агасына карай иниси,
Эжесине карай сиңдиси.

Алкыш алган арыбас,
Каргыш алган жарыбас.

Жумшак жыгач куртка жем,
Жумшак адам журтка жем.

Өзүңдү зор тутпа;
Өзгөнү кор тутпа.

Ата балага сынчы,

Өтө куу болсоң,
Алкымыңдан асыларсың.
Өтө момун болсоң
Аякка басыларсың.

Чындык жок жерде —
Шумдук көп.

Жакшынын колу узун,
Жакшылыктын жолу узун.

Аял — үйдүн ажары,
Бала — үйдүн базары.

Адептүү бала
Ата-энесин мактатар.
Адепсиз бала,
Ата-энесин какшатат.

Жакшы аял —
Жаман эркекти түзөтөт,
Жаман аял —
Жакшы эркекти жүдөтөт.

Эр жигиттин аты жакшы болсо — бир бакыт,
Алган жары жакшы болсо — миң бакыт.

Аялдын сырын,
Аялдан сура.

Жакшы аялдын колу узун,
Жаман аялдын тили узун.

Жакшы жубай —
Жарым бакыт.

Эненин сүтү — бал,
Баланын тили — бал.

Кызды сөкпө,
Тузду төкпө.

Уул баланын
Үй күчүк болгону жарашпайт,
Кыз баланын
Кыдырма болгону жарашпайт.

Таза сабанын кымызын ич,
Мейирбан эненин кызын ал.

Көңүлдүүнүн үйүндө
Күндө майрам, күндө той.

Көңүл кең болсо,
Үйдүн тардыгы билинбес.

Үйдүн жылуу-суугун
Кыш түшкөндө билерсиң.
Туугандын алыс-жакынын
Иш түшкөндө билерсиң.

Адептүү келин — айылдын көркү.

Кадырыңды билгиң келсе,
Кошунаңдан карыз сура.

Чакырылбаган конокко
Чайдан артык тамак жок.

Жаныңды кыйнасаң,
Эрдик оңой.
Жакыныңа бурбасаң,
Бийлик оңой.

Жакшы коңшу тапканың
Орошон олжого батканың.

Атың жаман болсо,
Сатып кутуласың.

Кошунаң жаман болсо,
Качып кутуласың.

Келгенче конок уялар
Келген соң үй ээси уялар.

Куттуу конокко —
Таттуу тамак.

Өз башына иш түшпөгөн
Өзгөнүн кайгысын билбейт.

Аялың жаман болсо — бир кордук,
Агайының жаман болсо — миң кордук.

Көп жашаган
Курдашынан айырылат.

Жугуму жок —
Жолдошунан айрылат.

Сакалга ак түштү —
Көңүлгө так түштү.

Өткөн өмүр —
Өчкөн көмүр.

Эмгек менен бакыт эгиз.

Эмгек деген байлык бар
Эринбеген жетүүчү.
Жокчулук деген немени
Жерге жексен этүүчү.

Эки көзүң ойносо,
Жакут эмей эмиңе?
Эки колуң ойносо,
Бакыт эмей эмиңе?

Эмгек — өмүрдү узартат,
Уят — бетти кызартат.

Эмгек эткен —
Муратка жеткен.

Кедейлик кетсин десең, эмгек эт,
Молчулук жетсин десең, эмгек эт.

Күчүңө ишенбе,
Эмгегиңе ишен.

Жигиттин жумшаган күчүн сураба,
Бүтүргөн ишин сура.

Бир эмгектин — миң рахаты бар.
Көңүлсүз жумуш — өнүмсүз.
Сөзү — аз,
Иши — саз.

Даярга — аяр.

Эмгек — ырыстын булагы,
Эмгек — бакыттын чырагы.

Бүткөн иш —
Бышкан жемиш.

Жакшы жумуштан
Жан рахат алат.
Жаман жумуштан
Көңүл калат.

Жумуш кылып бой түзө,
Өнөр кууп ой түзө.

Эмгеги аздын,
Өнмөгү аз.

Эртең-эртең деп жүрүп,
Эринчээк өлөр.
Көрүнгөнгө жем болуп,
Көңүлчөөк өлөр.

Тоок куш эмес,
Жалкоо киши эмес.

Жумушу жоктун —
Ырысы жок.

Эмгексиз эл кезгениң —
Ар-уяттан безгениң.

Убактыңдын бошко өткөнү —
Өмүрүңдүн текке кеткени.

Жалкоо — жарты киши,

Акпаса, суу бузулат.

Эмгектен качпа,
Ырыскыңды чачпа.

Жери байдын — эли бай.

Берген алар, эккен оор.

Башыңды көтөрүп элден сураганча,
Башыңды ийип жерден сура.

От ордунда күл калат,
Суу ордунда гүл калат.

Жамгыр жааса — жер ток,
Эгин эксе — эл ток,
Булак акса — көл ток,
Эмгек этсе — эр ток.

Жыпары жок гүлден без,
Жугары жок тилден без.

Жалкоо — өзүнө өзү жоо.

Жакшы болсоң — жакын көп.

Жакшы дос — башыңа дос,
Жаман дос — ашыңа дос.

Жакшы ниет — жарым ырыс.

Жаман коркконупаң сыйлайт.

Жаманга сырынды айтпа,
Сырынды айтсаң да, чыныңды айтпа.

Жакшыга жанаш,
Жамандан адаш.

Жакшыга айтсаң — бүтүрөр,
Жаманга айтсаң — житирер.

Сактыкты шумкардан үйрөн.

Өзүң сүйгөндү алба,
Өзүңдү сүйгөндү ал.

Өзүң сүйгөндөн жапа чегерсиң,
Өзүңдү сүйгөндөн рахат көрөрсүң.

Жүрөктүн сырын
Көздүн нурунан байка!

Дос — ажарың,
Жолдош — базарың.

Дос кучагы — жадыраган жаз.

Өмүр кымбат — баарынан.

Өмүр от сыяктуу: анын башталышы — жалын, бүтүшү — күл.

Китеп— турмуш күзгүсү.

Бүгүнкү жумушту,

Эртеңкиге калтырба.

Эрте турган жол арбытат.

Эрдик эмгекте жаралат.

Эмгекчилдикти

Кумурска менен аарыдан үйрөн.

Эч нерсе жасабаган,

Эч качан жаңылышбайт.

Бүгүнкү жаңылыштык —

Эртеңкиге сабак болот.

Сүйүү жок жерде, бакыт жок.

Кубаныч жашартат,

Кайгы картайтат.

Күрөштүн максаты — жеңиш.

Ынтымактуу үй-бүлө — казына.

Тил — жүрөктүн тилмечи.

Аз сүйлөп,

Арбын иште.

Жакшы сөз балдан таттуу.

Сөз — үрөөн, иш — мөмө.

Артта калба турмуштан.

Кайгы өмүрдү кыскартат.

Өнөр — түгөнбөс байлык.

Акча сүйлөп турган жерде,

Адилеттик ыйлап турат.

Көз — жүрөктүн күзгүсү.
Дени соо адам көңүлдүү.

Издеген киши жол табат.
Ой — адамдын жолдошу.

Тапсаң — сүйүнбө,
Жоготсоң — күйүнбө.

Эрте турган —
Көп жашайт.

Конок эртең менен — алтын,
Түштө — күмүш,
Кечинде — жез.

Дарт көп, ден соолук бирөө.

Канча бийик десең да,
Куш конбогон дарак жок.

Туулган жериңди,
Көздүн карегиндей сактай бил.
Ата журт үчүн
Азамат жигит жап кыят.
Баатырды эл өстүрөт.
Акыйкат күндөн жарык.
Аркандын узуну,
Сөздүн кыскасы жакшы.
Жыгач тамыры менен, адам досу менен мыкты.
Темир — отто,
Адам кыйынчылыкта чыңалат.
Жаңы дос күтсөң;
Эски досунду унутпа.
Карышкырды — аягы,
Койчуну таягы асырайт.

Аял аларда көзүңө ишенбе,
Кулагыңа ишен.
Суу өзү келбесе, сен издеп бар.

Үй ээси көңүлсүз болсо,
Коногу да көңүлсүз.
Жалкоонун эртеңи түгөнбөйт.
Арак менен достошконуң—
Акыл менен коштошконуң.
Арпа эксең, буудай күтпө.
Куш каалаган жерине уя салат.
Боорукер кошунанын мээрими,
Күндөн артык.
Жакшы дос — жан азыгы.
Жаштыгыңды,
Жаңы кийимдей сакта.
Суу агат, кум калат.
Акылсыз баш оорубайт.

Жалкоого: кээде жамгыр,
Кээде кар шылтоо.
Акылдуунун сөзү,
Темир капканы ачат.
Өзүмчүл киши — ачуулуу.

Кайыкка түшсөң —
Кайыкчы менен касташпа.

Май айынын жамгыры — алтын,
Июндун жамгыры — күмүш,
Июлдун жамгыры — жалын.

Баканы килемге отургузсаң,
Баткакка качат.
Кул болуу — оңой,
Адам болуу — кыйын.

Бүлдүрүү — оңой,
Түзөтүү — кыйын.

Ата-эне бала камын,
Бала өз камын ойлойт.

Ит менен дос болсоң,
Колуңдан таягыңды түшүрбө.

Шамдын жарыгы түбүнө түшпөйт.

Бала — меники,
Акылы — өзүнүкү.
Акылсыз достон,
Акылдуу душман артык.

Сөзү көптүн жумушу аз.

Адам менен достошкуч келсе,
Адегенде анын достору ким экенин бил.

Дос издебеген киши өзүнө душман.

Адам адам менен адам.

Бал болсо, чымын Багдаттан учуп келет.

Уяттан башкасын,
Суу менен жууса кетет.

Гүл бар жерде — аары бар.

Көп ойлон, бирок тез бүтүр.

Жакшы аял — жакшы дос,
Жакшы туугандан артык.

Өз энең болбосо,
Өгөй энең болсун.

Жакшы кошуна —
Жаркырап тийген күндөн артык.

Мышык ойносо —
Чычкандын үрөйү учат.
Жолду билген мүдүрүлбөйт.
Кемчиликсиз дос издеген — жалгыз калат.
Балык издеген — суу кечет.
Жалкоого — күндө майрам.
Жардылык — жалкоолуктан.
Эл качса — сен да кач,
Эл токтосо — сен токто.
Жаныңда адам болбосо,
Кемегең менен кеңешкин.
Жалгыз байчечекей чыккан менен,
Жаз келбейт.
Учкундан тоо-токой өрттөнөт.
Көп сөздөн — баш ооруйт,
Опкоктуктан — аш казан ооруйт.
Кирбей туруп, чыгарыңды ойло.
Жамгыр жокто,
Шүүдүрүм да пайдалуу.
Тоонун жайын — малчыдан,
Талаанын жайын — дыйкандан сура.
Адам өзүн-өзү биле албай кор болот.
Тагдырына баш ийген адам,
Кул болуп жүрүп өлөт.
Куш — канаты менен,
Аял — эри менен сыймыктанат.

Акыл — жашта эмес башта.

Дарыя нугун жоготпойт.

Жакшылыкты эл унутпайт.

Гүлдү жыйнап ал,
Тикенин өрттөп сал.

Сөз деген — аткан ок,
Кайра ордуна кайткан жок.

Ат өлүмү итке той.

Ынтымак — сепилден бекем.

Жаш кездеги эмгегиң —
Карыганда — эрмегиң.

Акпаган суу — уу.

Бакыт үч жолу каалганды кагат,

Баласы атасына бийлегенди үйрөтүштүр.

Эки адамдын сырын үчүнчү адам билди дегиче,
бүт аалам билди дей бер.

Кеме курган,
Өтүк ултарганга таң калыштыр.

Эки бакма эненин
Ортосундагы бала ачкадан өлүштүр.

Балы бар бармагын жалайт.

Кою жоктун бычагы мокок.

Күн бирөө,
Бирок ал ар кимди ар башкача жылытат.

Наадандын акылы башында эмес, көзүндө.

Мыкты мергенчинин
Мылтыгын дат баспайт.

Аксактын жолу кыска.

Байлыктын кадырын билесиң — байыганда,
Дос кадырын билесиң — айрылганда.

Адамдын кандай экени
Жол жүргөндө билинет.

Адам адамга ашыгат,
Айбан токойго шашылат.

Жел менен келген
Жел менен кетет.

Коркок кимден корксо,
Ага баарынан ошол күчтүү.

Душмандар коркунучтуу.

Акылмандар аз сүйлөйт.

Өзүң отурган бутакты кеспе.

Душмандын колунда жаа турса,
Сен таяк тутпа колуңа.

Кичинекей жаңылыштык
Чоң кайгыга дуушар кылат.

Ичиң жең, уктаган — эмгек эмес,
Ал айбандын иши.

Кышында дуулайым десең,
Жайында эмгек эткиң.

Эстүү киши
Өз катасын өзү сезет.

Кирешеден чыгашаң көп болсо,
Оң таппайсың.

Сарамжалдуулук — байлыктан артык.

Уурулуктун арты —
Ый менен кайгы.

Уурунун досу — ууру.

Баланы эмгек тарбиялайт.

Эркелетүү менен
Баланы тарбиялай албайсың.

Балдардын тагдыры —
Чоңдордун колунда.
Бала — чарбак, эмне эксең,

Ошол нерсе өсүп чыгат.

Жолдош танда балаңа.

Сулуну издебе,
Мээрим изде.

Махабат жок жерде —
Бакыт жок.

Эмгексиз табылган бакыттын
Өмүрү кыска.

Өнөрүң болсо — тоочуң бар.

Кыска жолду тандап ал.

Оорумак — оңой,
Айыкмак — кыйын.

Жай — кыштын кызматкери.
Таңкы убакыт — алты.

АЗЕРБАЙЖАН МАҚАЛ-ЛАҚАПТАРЫ

Жигиттин күзгүсү — эмгеги.

Өнөрлүү өзүнө ишенет.

Убактысын эсептебеген утулат.

Колу иш билген,
Кор болбос.

Үйдөн безсең да,
Элден безбе.

Жаны бардын камы бар.

Бабасы эккенди баласы орот.

Алтын байлық эмес —
Акыл байлык.

Қалам кармаған кол
Қайыр сурабайт.

Қаламдын учунда
Найзанын сүрү бар.

Өз теңин таппаған
Өмүр бою өкүнөр.

Ат тандоого жашты жибер,
Қыз тандоого қартты жибер.

Көз — көрүү үчүн,
Ой — билүү үчүн.

Кар — кара жердин көрпөсү.

Көңүлүң сүйгөн иш
Күндөн жарык.

Акылдуу душман
Акылсыз достон артык.

Күздөн корк —
Артынан кычыраган кыш келет,

Кыштап коркпо —
Артынан жадыраган жаз келет.

Жемиши жок жыгач — отун,
Жамгыры жок булут — түтүн.

Арабаны ат тартпай,
Арна тартат.

Жылдыз сансыз,
Ай жалгыз.

Урушчаак аялдын
Күйөөсү тез картаят.

Өзү иштеп таппаган
Акчанын баркын билбейт.

Тил — жүрөктүн ачыкчы.

Өз энесин сыйлаган
Өзгөгө акаарат кылбайт.

Эмгек жанды жашартат,
Бекерчилик картайтат.

Он өнөрдү чала өздөштүргөнчө,
Бир өнөрдү мыкты билген артык.

Сүйүү оттон да коркунучтуу.

Эненин мээримине чек жок.

Жакшы дос туугандан артык.

Өнөрлүүнүн,
Уурулук менен иши жок.

Арамзанын арканы менен
Кудукка түшпө.

Эл күчү — сел күчү.

Ор казганча касыңа,
Үй салсаңчы досуңа.

Кол — көңүлдүн ачкычы.

Айтсам — тилим сыздайт,
Айтпасам — дилим сыздайт.

Үй издебе, коңшу изде.

Адам таштан катуу, гүлдөн назик.

Досуң үчүн
Добулга чыда.

Он сулуунун тогузу
Кийими менен сулуу.

Өгүз мүйүзүнөн тутулар,
Адам сөзүнөн утулар.

Күйөөгө тийүү оңой,
Көйнөк тигүү кыйын.

Ачуулуу башта акыл аз.

Жел менен келген —
Сел менен кетер.

Жемиштүү жыгач
Жерге ийилет.

Өзү жыгылган өкүнбөйт.

Кулагыңа ишенбе,
Көзүңө ишен.

Досуңа сырынды айтпа,
Анткени анын да досу бар.

Оттон күл калар,
Күлдөн не калар?

Ачуусу кыстаса көзү кызарар,
Ачуусу таркаса жүзү кызарар.

Жалганчы — унутчаак.

Акылдуу касыңдан коркпо,
Кем акыл досуңдан корк.

Бирөөнүн атына минген жөө калат.

Ирап жактан дары келгенче,
Жылан чаккан жан берер.

Чакырылбаган конок
Шыпырылбаган улагада отурат.

Түндө ай ордуна күн чыкпайт.

Алтындын кадырын зергер билет.

Кишинин кийимине караба,
Ишине кара.

Жаман кабар тез тарайт.
Оору менен тазалык араз.

Атка минсең, башыңды ойло,
Жерге түшсең, атыңды ойло.

Жырткыч куштун өмүрү кыска.

Көңүлдүн сырын көз айтат.

Эл козголсо, сен да козгол.

Бардык балээ тилден.

Адамды адам кылган адам.

Убактысында айтылган сөз —
Керектүү сөз.

Кол көңүлдүн кулу.

Сыпайы мүнөз
Базарда сатылбайт.

Саргайрсың — күтөрсүң,
Жаркын жазга жетерсиң.

Бала — үйдүн көркү.

Тамчыдан — ташкын куралат.

Сурай-сурай — тоо ашасың,
Сурабасаң — түз жерде да адашасың.

Үй-бүлө — бакыт ачкычы.

Колунан жакшылык келбеген адам —
Адам эмес.

Учурунда айтылган сөз жакшы.

Ата журттун түтүнү —
Бөтөн журттун отунан жарык.

Жакшы ыр
Узун күндү кыскартат.

Тил билген киши — жол билет.

Бирөөгө убада бергениң —
Өзүңө милдет алганың.

Аз сүйлөп, көп тыңда.

Коркокто жигер жок.

Акыл — алтындан кымбат.

Адепти тилиң сактасын,
Башкалар сени мактасын.

Эңсегенге — жетесиң.

Дубалдын кулагы, түндүн көзү
бар экени эсиңде болсун.

Бал аары да өз уюгун коргойт.

Темирдин жакшы-жаманы
Чыңаганда билинет.
Аттын жакшы-жаманы
Сынаганда билинет.

Көп сөздө — акыйкат аз.

Кызматына жараша — сыйлыгы.

Жакшы башталган иш —
Жарым бүткөн иш.

Илимде зор күч бар.

Досубуз — бел туткан аскар тообуз.

Досторго көмөктөшпөсөк,
Өзүбүз көмөлөнөбүз.

Башталар иш башты катырат.

Аш десе — апыл-тапыл,
Иш десе — келбейт такыр.

Жаман ишти чөнтөгүңө ката албайсың.

Токоч ыйлайт буркурап — жалкоо жесе,

Жолоочуга жолду
Жалкоо буту менен көргөзөт.

Жакшы уста
Баканы да такалай алат.

Адеби жок адам
Бат картаят.

Сөзгө — акылман,
Ишке — чоркок.

Ойлогон ою кандай болсо —
Сүйлогон сөзү ошондой.

Ар кимдин жери өзүнө сонун.

Өзүңдүн алачыгың —
Өзгөнүн ак сарайынан артык.

Кайың өскөн жеринде көрктүү.

Өз жериндин кышы да сүйкүмдүү.

Тууган жер — тууган эне,
Бөтөн жер — өгөй эне.

Ким сага жакшы кеңеш берсе —
Ошол сенин жакшы досуң.

Эр жигит эмгегинен таанылат.

Эрк-кайраты темирдей бекем адам —
Тартынбай максатына шилтейт кадам.

Эрте турган жол арбытат.

Аш бар десе —
Кашкакты биринчи ачат.
Иш бар десе —
Жолобой алыс качат.

Чымчыктын ажалы —
Сайраган тилинде.

Сөзгө чапчаң,
Ишке жалтаң болбо.

Уйкучу мышык чычкан албайт.

Адам болоттон бекем,
Гүлдөн назик.

Өмүрлүү болоюн десең,
Мээримдүү бол.

Дарттын төркүнү таанылды дегиче,
Жарым дабасы табылды де.

Батар күн менен ачууң бирге батсын.
Кыялдын чеги жок.

Өтө сараң
Ак нанды кучактан олтуруп өлөт.

Бирөө ачууну кааласа,
Бирөө таттууну каалайт.

Жакшы кошунаң —
Бөксөрбөс казынаң.

Эки жакшынын
Ойлогон ою бирдей.

Согуш тыныгууну билбейт.

Согуш — калк башына түшкөн кара тумоо.

Жаралоо — оңой.
Дарылоо — кыйын.

Тыпчтыктын кадырын билген —
Чыр-чатакка жолобос.

Колго кылыч карматкан адам —
Кутурган адам.

Шамал сепкен — бороон орот.

Бекем достук
Өмүргө демоор.

Тыпчтык — адамзаттын өмүрү.

Тыпчтык үйүн
Акылдуу адамдар тургузат.

Көптүн акылы — көл.

Бүтпөгөндү азчылык,
Түш көтөрө бүтүрөт көпчүлүк.

Нарасатсыз сөздөн пайда жок.

Жакшы адамдын атагы да жакшы.

Эркек айтканын аткарат.

Өгүздү мүйүзүнөн карма,
Эркекти сөзүнөн карма.

Колуктуну тойдон издебе,
Эгиндүү жайдан изде.

Ооруганга эм керек,
Дени соого эмгек керек.

Узун жолдун да учу бар.

Өзүң жеңип албасаң,
Бакыт келбес эч качан.

Иш өткөн соң
Кеңештин кереги жок.

Коркок — өз көлөкөсүнөн коркот.

Тилиңди тишиңе басып, чыдагын.

Акылдуу адам —
Колдогу жакшы китептей.

Бир менен-эмгек —
Ырахат бермек.

Ар нерсенин өз убактысы бар.

Көпчүлүктөн көп акыл чыгат.

Жалгыздын колуна келбеген,
Жамы журттун колуна келет.

Ким мыкты билсе — ошол уста.

От кармагандын колу күйөт.

Ар бир ишти учуру келгенде баштагын.

Акыл адам менен бирге өсөт.

Канатың жетилмейинче — учпа.

Ар кимдин жараты өзүнчө ооруйт.

Көңүл каалап, көз жактырганды —
Кол иштеп бүтүрөт.

Кеч болгондон —
Эрте болгон жакшы.

Досү көптүн
Дүйнөсү түгөл.

Эмгек бакытка эшик ачат.

Эмгекчил кол жумуштан коркпойт.

Тынчтык элге нан берет,
Чыр-чатак кайгы-муң берет.

Ынтымак ырыс өндүрөт,
Ырксыздык баарын бүлдүрөт.

Кичинекей учкун
Чоң токойду тыйпыл кылат.

Отту үйлөгөндүн
Көзүнө учкун чачылат.

Тынчтыктан — нан,
Согуштан — кан.

Ашыкпай ойлоп, тез бүтүр.

Баш көтөрбөй уктаган —
Баарынан мурда картаяр.

Адам — эмгекте,
Алтын — отто сыналат.

Өнөрү жок кишинин —
Өнүмү жок ишинин.

Эртеңкиге иш калтырган —
Жалкоолугун арттырган.

Сөз менен иштин ортосу —
Асман менен жердей.

Эмгекчилдин колунда
Темир эрип суу болот.

Колу иш билгенге
Жумуштун оору жок,

Бардык жерде — турмуш бар,
Суулуу жерде — байлык бар.

Чолдон — тикен,
Бактан гүл тересиң.

Нандын буту-колу жок,
Үйүңдө келер ою жок.

Акмактын акылы —
Тилинин учунда.

Арбын ойдоп,
Аз сүйлө.

Аз болсо да —
Саз сүйлө.

Кычы сөз эрегиштирет,
Жүрөктү окко тештирет.

Оорудан корксоң,
Ооруга жолугасың.

Орошон болсо дилибиз,
Ооруса мейли белибиз.

Көз ооруса — эл көрөр,
Көңүлдүн дартын ким көрөр?

Кимдин дос экенин,
Кимдин кас экенин,
Кыйындык кез келгенде —
Бир билесиң.

Улуу адамдар төрөлөт —
Бирок өлбөйт.

Роза болбойт тикенсиз,
Ийгилик келбейт эмгексиз.

Кыйшык дубалдан сактан.

Бир күндүк саякат —
Он күндүк рахат.

Жүздүн көркү —
Сулуу көз.
Дилдин көркү —
Жылуу сөз.

Бир жүрөккө —
Эки дос сыйбайт.

Жаштык курак — ак алмаз,
Жоготкон кайра таба албас.

Карышкыр койго жолдош болбойт.

Булбулдуи муцканганын
Карга кайдан билсин?

Ким угунтур мындай кеп:
Мышык чычканга,
Түлкү тоокко,
Карышкыр койго
Жакшы кеңеш берген деп?

Киреше —
Тоскон суудай.
Чыгаша —
Аккан суудай.

Дос айылда жүрсө да,
Биз алыстан издейбиз.
Суу чакада турса да,
Чаңкообузду кантип биз
Кандырууну билбейбиз.

Карып тойсо — кайгы жок.

Ай-талааны суу бузат,
Адамзатты сөз бузат.

Жапсаң да,
Бир шаардын каалгасын.
Оозун ушакчынын —
Жаба албайсың.

Куштун тилин — куш билет.

Молдо болуу — оңой,
Адам болуу — кыйын.

Төөгө жантак керек болсо —
Мойнун созот.

Көкүрөгүң сокур болсо —
Көрүп турган көзүңдөн не пайда?

Ийинге кол салганда,
Жыландын уусун эсте.
Гүлдү сен үзгөн кезде,
Тикени келсин эске.

Наадандын оюндагы билим —
Мастын колундагы курч бычактай.

Кереги тийбеген илим —
Жамгыры жок булуттай.

Таалай келсе — тагдырыңды сурабайт.

Эл кайгысын — жоо билбейт,
Дил кайгысын — соо билбейт.

Талашсыз илим болбойт,
Соодасыз буюм болбойт.

Тарткан мээнетибиз —
Тапкан дөөлөтүбүз.

Көп кыйкыргандан коркпо,
Унчукпай тургандан корк.

Арстандын куйругу менен ойнобо.

Сатуучу мактаган атырдан,
Өзү жыпар жыттанган атыр артык.

Сырыңды айтпа досуңа,
Жел менен жетет касыңа.

Сүйлөгөндүн ким экенин караба,
Эмнени айтканын тез баамда.

Дартыңды айткын дарттууга.

Катуу ооруга —
Ачуу дары.

Дүйнөдө эч ким көргөн жок:
Бут менен жылан басканын,
Кирпичин казан асканын,
Түлкүнүн чалгы чашканын,
Молдонун эгин бакканын.

Жолго аттанаарда —
Жолдош танда.
Үй салаарда —
Кошуна танда.

Таяк көтөрсөң —
Күнөөкөр мышык чычая качат.

Бешик ырын ырдайсың,
Эмне үчүн өзүң уктабайсың?

Каракчы
Каракчыны караңгыда тааныйт.

Кулак менен укканды
Көз менен көргөнгө салыштырып болобу?

Той жөнүндө сүйлөшкөндүн өзү —
Жарым той.

Айга жанашсаң — жарыгы тиет,
Казанга жанашсаң — көөсү жугат.

Ашыктардын чыдамы —
Электеги суудай.

Ар гүлдүн жыты ар башка.

Жыгачты силкилдетсең —
Бутактары титирейт.

Акылдуу атын мактайт,
Акмак өзүн мактайт.

Акылдуу өз ишин билет.
Акмак үмүткө жетеленет.

Акылдуу адам
Эки жолу алдатпайт.

Жүз эркектин сөзүнөн
Бир аялдын иши артык.

Жер бетиндеги байлыктын баары — жерден.

Адам — жараткандын перзенти эмес,
Жаратылыштын перзенти.

— Азчылык, кайда барасың?

— Көпчүлүккө.

Дилдин сыздаганын
Тил билдирер.
Оозунду ачканча,
Көзүңдү ач.

Баасын билгенге —
Убакыт казына.

Бүгүнкү сөз —
Эртеңкинин көпүрөсү.

Жалкоонун тили
Жарым кулач.

Тогузун берген
Онун да берер.

Базарга барын саткан
Жанын да сатат.

Уулуң чоңойгон сайын,
Убайым көбөйөт.

Баласы жоктук — бир кайгы,
Баласы көптүк — миң кайгы.

Акчалуу киши — агай,
Акчасыз киши — малай.

Жаткан арстандан
Жорткон түлкү көп билер.

Жайында бышкан алмурут
Күздү көрбөйт.

Тилдин узуну
Өмүрдү кыскартат.

Дос бетке карайт.
Душман бутка карайт.

Киреше менен чыгаша,
Дайым жүрөт жанаша.

Жылан гүлдөн уу жыят,
Аары гүлдөн бал жыят.

Атасынын ачкасына үйлөнгөн уул,
Аялынын кадырына жетпейт.

Арак ичип чардагандын
Ата-энеси зар какшайт.

Дилсиз калганча,
Пулсуз кал.

Өгөй эне бышырган тамак уудай.

Ыйлабай бала чоңойбойт.
Көп окуган —
Көп билет.
Суу өз жолун өзү табат.

Жылтырагандын баары алтын эмес.

Жаман бала —
Жаман ата үчүн берилген жаза.

Адамдын колунан баары келет.
Жерден алтын тапсаң да,
Санап ал.

Акмакка күн сайын майрам.

Жакшы адамдын баласы
Жалкоо болбойт.

Шарап ичиңе кирсе,
Сырың сыртыңа чыгат.

Бөтөн элге барсаң,
Ошол элдин бөркүн кий.

Баланын энеси өгөй болсо,
Өз атасы да өгөй болуп кетет.

Акмак менен тойго барганча,
Акылдуу менен таш ташы.

Аялсыз үй —
Суусуз тегирмен.

Калпычынын үйү күйсө,
Эч ким ишенбептир.

Үйүндө — арстан,
Көчөдө — мышык.

Өзү тойсо да,
Көзү тойбойт.

Короз чакырбаса да,

Таң атат.

Ар ким өз короосун шыпырат.

Кур үмүт менен жүргөн адам
Ачкадан өлөт.

Карышкырдан корккон
Кой бакпас.

Махабат — өчпөгөн от.
Жүрөктөн жүрөккө жол өтөт.

Эски дос жоо болбойт,
Эзелки душман дос болбойт.

Адамды жолдошуна карап тааныйт.

Чөгөлөп жашаганча,
Какыйып туруп өлгөн артык.

Көп билсең,
Аз сүйлө.
Аз сүйлөп, көп тыңша.
Ойлонбогон иш
Ойрон болор.
Миң дөстөн бир душман көп.
Ырым көп,
Ырдайын десем; үнүм жок.

Жамандыкты көрбөгөн —
Жакшылыкты билбейт.

Кашыктап жыйнап,
Чөмүчтөп чачат.

Акылы аздын тили узун.

Кошунанын тамагы таттуу.

Акыл — жашта эмес, башта.

Акыл сатылбайт,
Ал — табияттын тартуусу.

Оорунун жакшысы жок.

Кант канча таттуу болсо да,
Нанга жетпес.

Суунун кадырын суу тартылганда билесиң.

Күндө жесең, балдын да пайдасы жок.

Айыштуунун тили кыска.

Көз көргөндү көңүл каалайт.

Санаасы жоктун чачы агарбайт.

Кимдин кайгысы көп болсо,
Ошол көп сүйлөйт.

Жакшы аялга баа жок.

Жакшы уул атасына там салат.

Аккан суу өз жолун өзү табат.

Байлыктын баары — жерден.
Ашыккан артта калат.

Досундун ким экенин айтсаң,
Өзүңдүн ким экенин айтамын.

Жүз жолу уккуча, бир жолу көргөн артык.
Өткөн күнгө өкүнбө.

Башың аман болсо,
Баш кийим табылат.

Ачуулуу адам бат картаят.
Жаман кабар тез тарайт.
Бөрү менен достошпо.

Замбиректин үнүнөн
Элдин үнү күчтүү.

Жакшылык сууга чөкпөйт

Сүйүү — өчпөс от.
Жүрөктөн жүрөккө жол кетет.

Сазга тегирмен салбайт.

Аял өлсө — үй жетимсирейт.

Карлыгачтын канатында жаз келет.
Бардык мөмөлөрдөн
Эмгектин мөмөсү — эң таттуу.

Күндүң нуру —
Жардынын килеми.

Эл мактабаган кыз
Эрсиз калат.

Карылык — капас үй.

Жалкоонун тили —
Жарым кулач.

Ай чыкса, жылдыз бүлбүлдөйт.
Бирөөнүн колу менен от кармаба.

Жаман коңшудан качып кутул.

Эл — терең деңиз.
Эл бар жерде — эр бар.
Эл — адилет.

Балыктын күнү суу менен,
Эр өмүрү — эл менен.

Эл аман болсо — сен да аман.

Бир киши казган арыктан
Миң киши суу ичет.

Ата журтунан айрылган адам —
Тили каткан булбулдай.

Суусуз турмуш жок,
Эмгексиз жыргал жок.

Бүткөн иш жыпар жыттанат.
Берсең — аласың.
Эксең — оросуң.

Эмгек этий тердеген —
Таалай табат эл менен.

Адам колу эрме чөлдү кулпунтат.
Адамдын күзгүсү — эмгеги.

Жер адамды тойгузат,
От — адамды күйгүзөт.

Жалкоо: тирүү болуп элде жок,
Өлүк болуп көрдө-жок.

Бербегенди, берип уялт.
Мал ээсинин көзү менен суу ичет.

Ач болсоң, койчунун үйүнө бар,
Суусасаң, мураптын үйүнө бар.

Эл аңкоо болсо,
Доңуз дөбөгө чыгат.—

Куру сөз кулакка жакпас.

Өзүн-өзү түшүнгөн — кемеңгер.

Жаны соого күндө той.

Кадырыңды билгиң келсе, кыз танда.

Аял — өмүр шериги.

Сулуулук — тойдо керек,
Сүйүү — күндө керек.
Адамдын мөмөсү — балдары.

Айран — аш эмес,
Наадан — киши эмес.

Билимсизге иш жок,
Ишсизге аш жок.

Билимдүү билгенин иштейт,
Билбеген бармагын тиштейт.

Билим байлыктан кымбат.
Билим — жандын чырагы.
Тилин билгендик дилине жол ачат.
Билим — уюткан алтын.
Билимсиздин көзү көр.
Акмак өзүн мактайт.

Акыл базарда сатылбайт.

Адамдын сөзү адам өлтүрөр.

Өнөрлүү зор,
Өнөрсүз кор.

Жел — сууктун камчысы.

Алтын алба,
Алкыш ал.

Атаң барда, дос тап,
Атың барда, жол тап.

Акылдуу өзүн күнөөлөйт;
Акмак досун күнөөлөйт.

Жакшы сөз — балдан таттуу.
Жакшы сөз — жан азыгы.
Жакшы сөз — гүл,
Жамап сөз — тикенек.

Кыска сөз —
Нуска сөз.

Коркоктуу уяты жок.

Күлүп сүйлөгөн эркектен,
Ыйлап сүйлөгөн аялдан түцүл.

Душмандын күлгөнү —
Сырыңды билгени.

Кыйбас досундан
Кымбат буюмуңду аяба.

Дос кадырын дос билет.

Акылдан артык байлык жок.

Акылдуу киши менсинбейт.

Акчаң болгончо,
Акылдуу досуң болсун.

Аз сүйлөгөндүн жаны тынч.
Сөзү кысканын — өмүрү узун.

Тил — жүрөктүн ачыкчы.

Сөз — кылычтан өткүр,
Балдан таттуу.

Жаркын жазда уктаган —
Кышында ыйлап-сыктаган.

Жер — казына,
Суу — алтын.

Издебесең — таппайсың,
Экпесең — орбойсуң.

Эмгек этип, тапкан нан — бал татыйт.

Элде тиреги бардын сөзү — дымактуу,
Элде тиреги жоктун сөзү — олку-солку.

Акылдуу адам — акылдуу, жаш болсо да,
Акылсыз жан — акылсыз, карт болсо да.

Канча каркылдаса да карга,
Булбулга жетүүгө кайда.

Өтүгүң тар болсо,
Дүйнөнүн кендиги не?

Тамактын даамын таткан билет,
Жолдун жайын баскан билет.

Тирүү бөлсөк — биргебиз,
Өлсөк — чогуу көрдөбүз.

Эли байдын — дили бай.

Эл бар жерде — насаатчы бар.

Суу башынан ылайланат.

Өрдөк, каз көлүн сагынат,
Эр жигит элин сагынат.

Аш-тамакты бөлүшүп жегендер — ач калбайт,
Арка-сүйөк болгондор — эч жыгылбайт.

Керектүү нерсени
Кереги тие элек кезинде ал.

Өзүн-өзү түшүнгөн адам — көсөм адам.

Жаны соонун — дүйнөсү түгөл.

Ооруп калуу — оңой,
Айыгуу — кыйын.

Ким ооруса, ошол дары издейт.

Таамп-таамп — көл болот,
Тамбай калса — чөл болот.

Кичине дебе бизди,
Көтөрүп багабыз сизди.

Катуулап шамал соккондо,
Улуу тоодон кар кетет.
Ушак сөзгө ишенсең,
Убайым тартып жар кетет.

Ден соолугуң шай болсо,
Көңүлүң жай болот.

Аттууга жөө жете албайт.
Экөөгө бирөө батына албайт.

Аяк желдүү болсо,
Ташка тиер.
Ооз желдүү болсо,
Башка тиер.

Кол колду жууйт,
Экөө биригип бетти жууйт.

Күч — бирдикте.

Отун алгандын,
От жакканы жакшы.
Иштеп тапкандын,
Жан бакканы жакшы.

Жакшы устанын жасаган буюму
Жалпы журтту аралайт.

Өнөрлүү адам кор болбос.

Кой кайтарган — жер тааныйт,
Көп кыдырган — эл тааныйт.

Эмгекчилдин карды ток,
Бекерчинин наны жок.

Кишини тону жылытпайт,
Иши жылытат.

Бекер табылган аштан
Мандай терден табылган таш артык.

Күздүн мөмөсү — кышка күлазык.

Иштесең — досуң көбөйөт,
Ушактасаң — касың көбөйөт.

Эрте эксең —
Түшүм аласың.
Кеч эксең —
Кур кол каласың.

Кыбыраган кыр ашат.

Кошунаң кодуласа —
Көчүп кутул.

Жамап жерде уктабасаң —
Жамап түш көрбөйсүң.

Иш көптө —
Көмүр аз.
Уста көптө —
Темир аз.

Капкаксыз казан кайнабайт,
Энесиз бала ойнобойт.

Жолго чыксаң, жолдош табылат.

Жерге түшкөн — гүл болот,
Отко түшкөн — күл болот.

Акчалуунун оозу ойнойт,
Акчасы жоктун көзү ойнойт.

Дыйкандын казынасы — жер.

Бал таттуу,
Балдан бала таттуу.

Бирөөнүн тоогу —
Бирөөгө каз көрүнөт.
Бирөөнүн аялы —
Бирөөгө кыз көрүнөт.

Чыгаша чыкпай,
Киреше кирбейт.

Билген —
Билгенин иштейт,
Билбеген —
Бармагын тиштейт.

Акылың болсо —
Акылды көздө.
Акылың болбосо —
Накылды көздө.

Өзүнө караба —
Сөзүнө кара.

Кыска сөз —
Нуска сөз.

Акыйкат сөз:
Отко күйбөйт,
Сууга чөкпөйт.

Жакшы сөздөн — аалам жарык.

Баса албаган —
Жол бузат.
Сүйлөй албаган —
Эл бузат.

Сурай-сурай —
Тоо ашат.

Сурабаган
Түздө адашат.

Жакшы сөз —
Түгөнбөс кен:
Элге канча чачкан менен —
Эч качан кемибеген.

Айтсам —
Тилим сыздайт,
Айтпасам —
Дилим сыздайт.

Аз сүйлөгөндүн — өмүрү узун.

Аргымак аттын мыктысы —
Азыраак оттоп, көп жуушайт.
Азамат эрдин мыктысы —
Азыраак сүйлөп, көп тыңшайт.

Арча солубайт,
Чынар чирибейт.

Камгак өзүн —
Тал ойлойт.
Калемшир өзүн —
Бал ойлойт.

Адамдын жүзү — оттон ысык.

Аккан сууга сүйөнбө,
Арасат жанга ишенбе.

Ат карыйт,
Айдың карыбайт.
Эр карыйт,
Мезгил карыбайт.

Досу жок киши:
Тузу жок аштай,
Канаты жок куштай.

Эскини ташта,
Жаңыны башта.

Жакшы адамдан —
Бак калат.
Жаман адамдан —
Ойдо так калат.

Душманыңа сыр айтпа.

Душманыңдын күлгөнү —
Сырыңды билгени.

Үйүң караңгы болсо да,
Жүрөгүң жарык болсун.

Касыңа өлүм тилегиче,
Өзүңө өмүр тиле.

Кошунам илегелек:
Жазында учуп келет,
Күзүндө учуп кетет.

Жалгыз тоокко да,
Жем менен суу керек.

ЭСТОН МАКАЛ-ЛАҚАПТАРЫНАН

Досуң — зор доолөтүң.

Өз жериндин шибери жыпар жыттанат.

Таңкы убакыт —

Алтын убакыт.

Кайраттын канатында жеңиш келет.

Эмгексиз өткөн өмүр да бир,

Эрте келген өлүм да бир.

Жоокер — кырчылдашкан салгылашта,

Болот отто чыңалат.

Араздашкан туугандап

Ынтымакту кошуна артык.

Убакыт акчадан кымбат.

Чал чуркаса —

Мууну бошоп алсырайт,

Жаш чуркаса —

Күчү ташып чатырайт.

Эпесинин тизесине сүйөнгөн бала тез өсөт.

Кайраттуу жетет муратка.

Ар нерсенин эрте болгону жакшы.

Күч — билимде.

Иш устасын мактайт.

Адам аракка жүгүрбөсө,
Арак адамга жүгүрбөс.

Бүгүн бүткөн ишке,
Эртең кам көрүүнүн кереги жок.

Төшөгүңдү кандай салсаң,
Түшүңдү ошондой көрөсүң.

Эрте умтулган —
Таалайга эрте жетет.

Шайдоот иштегенге
Шамал да жолто боло албас.

Алгачкы кыйнчылыктан коркпоо керек.

Жерге айтсаң саламды,
Жер алдабайт адамды.

Көздүн көргөнүнөн, кулактын укканы көп.

Досуна сырын дос айтат,
Досу бүт айылга айтат.

Жаман коңгуроо алыска угулат.

Бир жыл — бир жылга тең эмес.

Өзгөнүн май токочунан,
Өзүңдүн жөн токочуң өйдө.

Суу чарчоону билбейт.

Чымчык токойдо да өз үнү менен сайрайт.

Жакшы ыр жадатпас.

Согуштан олжолоп алган тооктон,
Тыңч кезде тапкан жарты жумуртка артык.

Жакшы адамды ушак буза албайт.

Жамы журтка жакшы болсо,
Жалгызга да жакшы.

Бир кишинин алы жетпегенге,
Он кишинин кубаты жетет.

Көпчүлүктүн күчү сел.

БАШКЫР МАКАЛ-ЛАКАПТАРЫНАН

Алтыны аккан жерден да,
Ата журт артык.

Тоонун көркү — таш,
Адамдын көркү — баш.

Дос көзүңө айтат,
Душман сыртыңан байкайт.

Алтының менен мактанба,
Акылың менен мактан.

Акылдууга акыл айтсаң,
Алкыш аласың.
Акылсызга акыл айтсаң,
Шылдыңына каласың.

Туздан ачуу болбо,
Балдан таттуу болбо.

Эринчээк эркек ач калат,
Эринчээк аял — көйнөксүз калат.

Баатырдын көзү өтсө да,
Өрнөгү өчпөйт.

Таттуу сөз
Ташты да эритет.

Бармактай алтының болгончо,
Тырмактай акылың болсун.

Карандай суук —
Кардан жаман.
Кара өзгөй адам —
Душмандан жаман.

Өзүң ата болбосоң,
Атанын баркын билбейсиң.
Өзүң эне болбосоң,
Эненин баркын билбейсиң.

Эли бекемдин —
Бели бекем.

Ашыкпаган тез жетет,
Ашыккан адашып кетет.

Байдын кулу болгончо,
Байкуштун уулу бол.

Жаман дарттан
Жакшы тамак сакайтат.

Эркек көп болсо,
Отун жок.
Аял көп болсо,
Суу жок.

Ооздон чыккан сөз —
Оболоп учкан куш сымак.

Илим — китептин ичинде да бар,
Тышында да бар.

Душманың чакырса — барба,
Досуң чакырса — калба.

Кулактан кирген суук сөз —
Жүрөккө жетип муз болот.

Акылдууга айтпа,
Өзү билет.
Жоомарттан сураба,
Өзү берет.

Аттын атагы —
Жигит колунда.
Жигиттин атагы —
Өз колунда.

Акылдуу жыйырма жашта,—
Башмын дейт.
Акылсыз элүү жашта,—
Жашмын дейт.

Билимсиз билбес,
Жөнгө көнбөс.

Арабам сынды деп,
Көчтөн калба.
Башым ооруду деп,
Иштен калба.

Ачуу терден —
Таттуу тамак табасың.
Конок келсе,
Кыйналып каласың.
Конокко барсаң,
Ырахат аласың.

Көзү сокурга жолдош бол,
Көкүрөгү сокурга жолдош болбо.

Жакшы атка,
Камчы чаппа.
Жакшы адамга,
Акыл айтпа.

Алма — жемиши менен,
Адам — иши менен жакшы.

Билген жерде —
Өзүңдү сыйлайт.
Билбеген жерде —
Кийинди сыйлайт.

Атың жаман болсо,
Сатып кутуласың.
Жарың жаман болсо,
Качып кутуласың.
Коңшуң жаман болсо,
Кантип кутуласың?

Кайраттуу катын —
Кар үстүнө казан кайнатар.

Санабай — алба,
Сынабай — барба.

Сегиз уй асыраганча,
Семиз уй асыра.

Жалбыракты жел адаштырат,
Адамды тил адаштырат.

Жакшы менен дос болсоң —
Мактан.
Жаман менен дос болсоң —
Сактан.

Кийимдин жаңысы жакшы,
Достун эскиси жакшы.

Өзүңдү өйдө санаба,
Өзгөнү төмөн баалаба.

Бирөөңүн акылы менен бай болгончо,
Өзүңдүн акылың менен жарды бол.

Оорулуу киши бир өлөт,
Жалкоо киши күндө өлөт.

Эрке бала жаңы кийимге сүйүнөт
Жетим бала тойгонуна сүйүнөт.

Бириккен эл жеңилбейт,
Бөлүнгөндү бөрү жейт.

Эски досуңду таарынтпа,
Эзелки душманыңа сыр алдырба.

Бир жүрөккө эки сүйүү сыйбайт.
Бойго жеткен кыз күйөөдөн коркпойт.

Бир көргөн — тааныш,
Эки көргөн — курдаш,
Үч көргөн — сырдаш.

Атаң өлсө да,
Атаңдын досун унутпа.

Ата журту алдуунун
Жүрүшү шаңдуу.

Жалкоо туруп уктайт,
Отуруп иштейт.

Чырай тойдо керек,
Чыйрактык күндө керек.

Өнөрү жок жигит —
Канаты жок куш сымал.

Кыл тамак болсоң,
Ачка каласың.

Кынтыксыз дос издесең,
Жалгыз каласың.

Күчүңө ишенбе,
Акылыңа ишен.

Жүрө албаган —
Жол бузат.
Сүйлөй албаган —
Сөз бузат.

Куш жаңылса,
Торго түшөт.
Жигит жаңылса,
Орго түшөт.

Өнөрлүү — өлбөйт,
Өнөрсүз — чөлдөйт.

Жаман ат,
Ээсин картайтат.
Жаман аял —
Эрин картайтат.

Көптөн үмүт этип,
Аздан кур алакан калба.

Жакшыга жанашсаң —
Максатка жетесиң.
Жаманга жанашсаң —
Адашып кетесиң.

Өгүз өлсө —
Жалкоого той.
Араба сынса —
Жалкоого отун.

Уул — үйдүн тиреги,
Кыз — үйдүн чүрөгү.

Бири-бириңе көмөктөшсөңөр,
Душманды көмөлөтөсүңөр.

Көл тамчыдан куралат.

Көпчүлүк жүргөн жерде —
Кеңчилик бар.

Элдердин достугу — түгөнбөс казына.

Ата журтуң — алтын бешигиң.

Кеңешпесе —
Акыл чыкпайт.
Мақтабаса —
Баатыр чыкпайт.

Аалам жаркыйт күндүн нурунан,
Адам жаркыйт билим нурунан.

Бирөөнүн колу менен жылаан кармаган.

Ай жарыгын ууру сүйбөйт,
Акмак чуулуу сүйлөйт.

Келечекти ойлогон — акылман,
Эскини жаңыдай оңдогон — чебер адам.

Жалкоонун үйүндө отун жок,
Соргоктун үйүндө тамак жок.

Жаман киши —
Ичкен-жегенин айтат.
Жакшы киши —
Уккан-көргөнүн айтат.

Баш аман болсо —
Аш табылат.

Атаң өлсө — агаң ата,
Энең өлсө — эжең апа.

Жыгачка түшкөн так кетпейт,
Көңүлгө түшкөн дат кетпейт.

Колу кыймылдагандын —
Оозу кыймылдайт.

Акылманды — айткан сөзүнөн
Алгыр кушту тумшугунан тааныйт.

Жакшы тамакты конокко бер,
Жакшы кийимди өзүң кий.

Жалгыз дарак — токой эмес,
Жалгыз адам — киши эмес.

Хандын кайыр-садакасы —
Ала шалбырттагы кар сымак.

Ата-энесин сүйбөгөн —
Кыз жаман.
Туугандарын сыйлабаган —
Бала жаман.

Ачка отуруп — аш тандайт,
Жөө отуруп — ат тандайт.

Акылдуу ойлонгончо
Акмак жеп бүтүштүр.

Ашың барда — эл тааны,
Берип жүрүп.
Атың барда — жер тааны,
Желип жүрүп.

Өз башына иш түшпөгөн —
Өзгөнүн кайгысын түшүнбөйт.

Конокко чакырган — кошоматчылык,
Кокус жолуккан — бакыт анык.

Сураган — жаман,
Сураганды бербеген — андан жаман.

Өнөр үйрөнүүгө карылык жок.

Адегенде алдына аш кой,
Андан кийин кеп чой.

Жерге жыгылган — жер таянып турат.

Чың темирди дат баспайт.
Чыныгы досуң унутпайт.

Көл канча терең болсо да — түбү бар,
Тоо канча бийик болсо да — төбөсү бар.

Көп сөздөн — аз сөз жакшы,
Аз сөздөн — саз сөз жакшы.

Чөйрөсүнө жараша — адамы.

Үйүнөн алыс чыкпаган чалдан сураганча,
Дүйнө жүзүн кыдырган жаштан сура.

Эл көтөрөт — көңүлдү.

Элден безген эр оңбос.

Эл агасы акмак болсо,
Элин жоо чабат.

Оору калса да, адат калбайт.
Жарды болсоң да, ардуу бол.

Чөлдө каны катпаган,
Көл кадырын биле албайт,
Бөтөн жерде жүрбөгөн,
Эл кадырын биле албайт.

Калк менен бирге тарткан
Кайгы жеңил.

Эки өтүгүң тар болсо,
Дүнүйөнүн кеңдигинен не пайда?

Айтылган сөз акыл болсо —
Уккан кулак макул болот.

Көчөрүмдү жел билет,
Конорумду сай билет.

Өзгөгө өлүм тилегиче,
Өзүңө өмүр тиле.

Өлүмдү көп айткан,
Өмүрдүн даамын кетирет.

Аз сөз — алтын, көп сөз — күмүш.

Бйлагандан сураба,
Күлгөндөн сура.

Өзүңдү өзүң мактаба — эл мактасын.

Көлдүн көркү — каз,
Тойдун көркү — кыз.

Бир күндүк жолго чыксаң,
Үч күндүк азык ал.

Жаман жолдоштон,
Жакшы таяк артык.

Эшик ачык болсо да,
Уруксатсыз үйгө кирбе.

Отко келген аялдын
Отуз ооз сөзү бар.

Элчиге өлүм жок.

Үйдө ашы жоктун —
Тышта досу жок.

Өлгөн тирилбейт, өчкөн күйбөйт.

Жакшы сөзгө жүрөк сүйүнөт.

Көп ооруган эм табат,
Көп адашкан эл табат.

Жакшылык сууга чөкпөйт.

Айдын жарыгы менен караңгысы удаалаш,
Өмүрдүн кайгысы менен кубанычы аралаш.

Асыл сөз — каухардан кымбат.

Сөз атасы — ой.

Берсең аласың, эксең — оросуң.

Суу башындагы —
Тунук суу ичет,
Суу аягындагы —
Ылай суу ичет.

Ат — жигиттин канаты.

Каалоосун тапсаң, кар күйөт.

Жакшы сөз — жанга рахат.

Жалгыз аттан чаң чыкпайт.

Элден чыккан — эселек.

Ыйлап арык казсаң,
Ырдап суу ичесиң.

«Билемин» деген тутулду,
«Билбеймин» деген кутулду.

Зер кадырын зергер билет.

Алтын — алтын эмес,
Нан алтын.

Ынтымактуу элдин пейили кенеп.

Эл үчүн жигит от кечет.

Турмуш жакшы болсо —
Ыр да шаңдуу чыгат.

Жашоону кааласаң,
Өлүмдөн коркпо.

Убакыт күтпөйт.

Убадага бекем киши —
Ишенимдүү киши.

Кайратсыз адам —
Кайгысыз жүрө албайт.

Айлакер солдаттын мээлейи да жарак.

Жоокердин жакшы-жаманы майданда сыналаг.

Жоон дөңгөч көтөргөн баатыр эмес,
Жоону жеңген — баатыр.

Жоокер сырын билди дегиче,
Жоосу өлдү дей бер.

Бирөөнүн жаңылыштыгы —
Зээндүүнүн акылын чыйратат.

Көз көргөндү көңүл унутпайт.

Эл оозунан сөз уксаң,
Баарын кайра сүйлөбө.
Уккан сөздүн баарына
Чын экен деп ишенбе.

Бир убакта эки булбул сайрабайт.

Өмүр алтындан кымбат.

Тынчтык калкалаганды —
Согуш талкалайт.

Кошунадан — кошуна,
Бала атадан үйрөнөт.

Жаш жигит — сөөлөттүү,
Карыя — өрнөктүү.

Кары күчтүү болбосо да, эстүү.

Баласыз үй — оту өчкөн очоктой.

Бала сууга талпынат,
Чал — отко.

Баланын ыйы — ыр эмес.

Ургаачысы жок үй —
Буусу жок мончодой.

Оору жашырынып келет.

Жеңил ооруну иш менен дарылайт.

Жер төлө болсо да,
Өз үйүндөн өтөрү жок.

Жардынын жалгыз таянычы — аялы.

Короз чакырган жерде — айыл бар.
Ит үргөн жерде — үй бар.

Жардынын дарыканасы — мончо.

Темир алтындан кымбат.

Иш адамды бүлдүрбөйт,
Адам ишти бүлдүрөт.

Адамдын даңкын иши чыгарат.

Жумушсуз калган — апсыз калган.

Иштебесе байлык жок,
Жуубаса — тазалык жок.

Жардылыктын энеси — жалкоолук.

Эмгектен тапкан нан таттуу.

Адамдын сөзү — абийири.

Сөз — адамды даңазалайт.
Сөз — адамды мазактайт.

Он сөздөн — бир сөз өйдө.

Бир апта ойлосоң да,
Айкын — ачык сүйлө.

Түндүн кулагы.
Күндүздүн көзү бар.

Эмне жетишпесе, сөз ошол жөнүндө болот.

Акча жакшы, акыл андан артык.

Арак акылдууну да адаштырат.

Арак алкымга кирсе,
Акыл токойго кирет.

Шамал өрттү күчөтөт,
Шарап — өчөштүрөт.

Чакырылбаган конок —
Тартынчаак болот.

Бирөө утулбай, бирөө утпайт.

Уйду сойгондон,
Сааган пайдалуу.

Жолоочунун жолу,
Барган сайын кыскара берет.

Мончо жолоочу үчүн таза кийимден артык.

Ырдын кыскасы жакшы.

Эски карыз эскирбейт.

Бир жыл жашоого болот таалайсыз,
Бир күн жашай албайсың нансыз.

Адегенде там сал,
Андан кийин аял ал.

Тиричиликке баары керек:
Ун элеген элек да,
Суу көтөргөн челек да.

Өзгөнүн энеси сулуу,
Өз энемдин ырайы жылуу.

Энесинин адаты кызына өтөт.

Өзүңдүн балаң сүйкүмдүү,
Балаңдын баласы андан да сүйкүмдүү.

Балдардын кенжеси — дайым бөбөк.

Бала кимдики болсо, ошол атын коёт.

Энеси жанында болбосо,
Балага ысык мончо да суук.

Жөжөсү капчалык көп болсо да,
Тоок канаты менен калкалайт.

Тобурчак карагайдан алыс түшпөйт.

Акчасы жок киши базарга барбайт.

Карызга баткан кишинин чарбасы —
Тамтыгы кеткен кайыктай.

Олтурган адамдан бакыт,
Оолактап кетет.

Адегенде алып келгин алыстан,
Жакындагыга үлгүрөсүң ар качан.

Кылыч шилтеген адам —
Кылычтан өлөт.

Согушту жек көрөбүз,
Согушса — сокку беребиз.

Жалгыз дарак шамалдан коркот.

Бөтөн жердин жайы да суук.

Дос — акчадан артык.

Тоо томкорот эл күчү.

Жумушта убакыт көңүлдүү өтөт.

МОРДВА МАҚАЛ-ЛАҚАПТАРЫНАН

Тынчтык — элге конгон бакыт.

Өрттү, тутанып келатканда өчүргөн жакшы.

От менен ойногон коркунучтуу.

Акыйкат күндөн жарык.

Өлүмдөн корккон өмүр сүрбөйт.

Калктын каары куткарбас.

Сен жакшы болсоң — эл да жакшы.

Жакшы жолдош —

Ар ишиңе колдош.

Акылсыз жолдош —

Душмандан коркунучтуу.

Жакшы жолдош алтындан артык.

Жаңы жолдош жакшы,

Эски жолдош эң жакшы.

Жашоону сүйгөн адам —

Ордун табат турмуштан.

Адам болуп төрөлүү оңой,

Адам болуп көгөрүү кыйын.

Атак — даңкка сөз менен эмес,
Иш менен жетет.

Элдин ыры эскирбейт.

Булбул үнү менен булбул.

Ар күндүн оор жүгү бар.

Каалганын тиреги — эки таш,
Үйдүн тиреги эки баш.

Көмөк күтсөң, көмөктөш.

Жакшы иштен жакшы атак аласың.

Карышкырдын түшүнөн коркпо,
Тишинен корк.

Калктын сөзү — калыс сөз.

Баатырга бакыт өзү келет.

Карт жыгач жаш жыгачка сүйөнөт.

Кайраттуу жигит отко күйбөйт,
Сууга чөкпөйт.

Өжөр жоокер өлүмдөн коркпойт.

Жүрөктүн жолу кең.

Имиш-имишке дүйнө мелт-калт.

Турмуш — көзү сокурдун да көзүн ачат.

Иш билгенди сөз менен коркута албайсың.

Жакшы орун бош калбас.

Адилеттик бар жерде — акыйкат бар.

Жууп кетире албасаң,
Кырып кетир.

Көңүлү көтөрүңкү кишинин күлкүсү күчтүү.

Чыдаган — жеңет.

Солдаттын боордошу — солдат.

Бакыт куш эмес:
Колуңа коңдура албайсың.

Талаада жаткан таалай жок.

Асмаңдан бакыт жаабайт.

Бакыт адамды таппайт
Адам бакытты табат.

Артыңдан ушак айткан дос эмес.

Кыйынчылыктан корккондун
Кадамы алга баспайт.

Түйшүксүз турмуш жок.

Сен элди сыйласаң,
Эл сени сыйлайт.

Куш канаты менен күчтүү,
Адам — акылы менен.

Акылдуу өзүн мактабайт.

Эстүү киши элге сүйкүмдүү.

Ашың менен мактанба,
Ишиң менен мактан.

Обу жок күлкүдөн от чыгат.

Сөзү көптүн — шылтоосу көп.

Иш баштарда мактанба,
Мактангын бүтүп жатканда.

Аткан октун баары эле тие бербейт.

Намыс менен уят — бир тууган.

Өлүмдөн уят күчтүү.

Тил — кылычтан өткүр.

Эси жоктун тили — эки кулач.

Тилиңе сырынды чыгарба —
Дилиңе сакта.

Анык баатыр баатырсынын мактанбас.

Артыңа кылчактаба,
Арымда алга.

Көп сүйлөгөн — көп тантыйт.

Иши жүрүп тургандын — көңүлү жай.

Адамды ишинен тааны.

Иштин жөнүн билбеген — ишти бүлдүрөт.

Күткөндө
Күн жылдай сезилет.

Көп сөздүн көлүнө адилеттик чөгөт.

Тирүүлөр өлөрүн ойлобойт.
Билим — жашоонун тиреги.

Жүрөгүң согуп турганда,
Үмүттөн эч айрылба.

Жек көрбөгөн — жоосун жеңе албайт.

Жакшы баштаган иш — жакшы бүтөт.

Ойлонбой кылган иш бузулат.

Жыгач жыгачка сүйөнөт,
Адам — адамга.

Адамдын канаты — кайраты.

Баатырдын иши — эрдик.

Тартип бар жерде — таалай бар.

Кечиккенге четки орун тиет.

Жолдошунан артта калган —
Жолдошунан айрылган.

Эринчээк элге шылдың.

Өз жериңдин чымчыгы да сүйкүмдүү.

Тил таттууну жактырат,
Көз көрктүүнү жактырат.

ОСЕТИН МАҚАЛ-ЛАҚАПТАРЫНАН

Адам кааласа — асканын бооруна гүл өстүрөт.

Көсөмдүн көргөн камы —
Көптүн камы.

Баланы сүйбөгөн адам —
Эч кимди сүйбөйт.

Өзүңдүн ким экендигиңди билгиң келсе —
Элден сура.

Адамдын колуна келбеген —
Алланын да колуна келбейт.

Бирөөнүн ордуна бирөө өлбөйт.

Карышкыр карызын териси менен төлөйт.

Эзилип бышкан кезинде алча да таттуу.

Түн жарымында күн чыкпайт.

Жазындагы муз — алдамчы.

Айыштуу адам көлөкөсүнөн коркот.

Караңгыда алсыз жарык да алыска көрүнөт.

Өз башын сыйлабаган —
Өлүк менен бирдей.

Жакшы жигит — жөө жүрсө да аттуудай.

Куру колго куш конбойт.

Суукта ток отур,
Ысыкта ачка отур.

Карга карганы алыстан көрөт.

Ууру менен бөрү жарыктан коркот.

Алдыда бараткан —
Артынан бараткандарга көпүрө.

Убакыт мөөнөттү билбейт.

Күйүткө алдырба.

Бүт жумушунду, бир күнгө калтырба.

Карга канча көп жашаса да,
Карга бойдон калат.

Өлүмдүн эшиги баардыгы үчүн ачык.

Жамгыр жазга жарашат.

Жакшылыкты ит да унутпайт.

Ишенген — жакшы,
Өтө ишенген — опурталдуу.

Акыйкатты издөө — адилет иш.

Курсагы ток адамдын ырдагысы келет.

Эр жигит эмгек үчүн туулат.

Элин саткан — итаяктан аш ичээр.

Биримдик тоону томкорот.

Дилдеги сырды тил айтат.

Уялчак конок ач калат.

Түн түгөнөт таңды атырып.

Аксакалдын акылы кыскарса,
Оозундагы сөзү узара берет.

Добулга туш болгон менен
Долуга туш болгон — экөө бирдей.

Ар ким өзүн мыктымын деп ойлойт.

Кыштын тиши ташты кемирет.

Чирик дөңгөч тактайга да,
Отунга да жарабайт.

Калптын жолу — миң,
Чындыктын жолу — бир.

Кимди сүйсөң — ошол бир тууган.

Суунун боюнда жашаган адамга
Суу ташкыны жаңылык эмес.

Жалкоо кечинде иш баштайт.

Өз элин сүйбөгөн киши —
Өзгө элди сүйүп жарытпайт.

Көп иштеген — көп жашайт.

Акылман акылы менен көөнү ток.

Акылмандык — бакытка көмөкчү.

Чычкан да кышка азык камдайт.

Деңиз бетинде из калбайт.

«Көрбөдүм» деген — бир сөз,

«Көрдүм» деген — көп сөз.

Үмүт — сешил.

Өрт жана сел менен күч сынашпа.

Сууга кирмейинче,

Сүзгөндү үйрөнө албайсың.

Сен эч кимди ойлобосоң,

Сени да эч ким ойлобойт.

«Жок» деген таштан катуу.

Күн жылдыздан жарык сурабайт.

Ташкын өтөт — таш калат.

Жакшы сөз — жандын жарыгы.

Эненин каргышы да — алкыштай.

Алтын — айсыз түндө да жаркырайт.

Карды ачканга кара нан сары майдай.

Шатынын эң жогорку тепкичине,

Бир секирип эч ким жеткен эмес.

Жакшы кошунаң жөнүндө
Жаман сөз сүйлөбө.

От өчөт,
Даңк өчпөйт.

Эч нерсени көрбөгөн —
Эч нерсе билбейт.

Үмүттөндүрүү — оңой,
Аны аткаруу — кыйын.

Мерген өзү бара элек капчыгайда
Олжо көп деп эсептейт.

Сен башыңа акыл толтургуча,
Мен таш санап олтурган жокмун.

Киреше менен чыгаша — бир тууган.

Акыйкат өз учурунда жакшы.

Коноктун көзүнчө — итиче да кол көтөрбө.

Оорулуунун көңүлүн сураганың —
Сыздаган жерин сылаганың.

Сураган уят эмес,
Уурдаган — уят.

Бекер тургуча — бекер иштеген жакшы.

Жардынын созгон колу эч нерсеге жетпейт.

Жердин нуру — күн,
Элдин нуру — билим.

Күчтүүнү кайраттуу жеңет.

«Билбейм» деген уят эмес.

Жөөнү атчан түшүнбөйт.

Касыңды өзүңө дос кылсаң да,
Досунду өзүңө кас кыла көрбө.

Таттуу сөзгө
Эч кимдин курсагы тойгон эмес.

Аттан түшүп, эшекке минген.

Сындыбы, сынбадыбы, билбеймин,
Шыңгыраганы чын деймин.

Карышкырдын өлгөнүнө эч ким кайгырбайт.

Адам — кыйынчылыкта,
Болот отто чыңалат.

Адамды күн менен жер тойгузат.

Атакка умтулгандын өзү — атакка арзыбайт.

Оорубай жана көз артпай
Жашаган адам бактылуу.

Жакшы нерсе көчөдө жатпайт.

Ишенбеген адамга жашоо кыйын.

Ойлонуу үчүн баш керек.

Тил ташты да талкалайт.

Адам баарына чыдайт.

Адам иштөө үчүн жаралган.

Ак ниет карөзгөйгө жолдош болбойт.

Акыл — сууга чөкпөйт,
Шамал — учуруп кетпейт,
Карактоого каракчынын
Алы жетпейт.

Күн баарыга бирдей тиет.

Адамдын колунан баары келет.

Адамдын мөмөсү — бала.

Эл элден калса, эрге намыс.

Жакшы сөз — жанга рахат,
Жамап сөз — жанга жаракат.

Мээримдүүнүн досу көп.

Ар иштин устасы бар,
Ар устанын устаты бар.

Эки колго бир иш —
Эрте туруп кириш.

Тобокелдин кемеси,
Топон сууда кебелбес.

Бүтпөгөн иш —
Бышпаган жемиш.

Тилек болсо, билек талбайт.

Сабырсыздын иши тамырсыз.

Кыздын сырын билгиң келсе,
Курбусу менен сырдаш.

Көз миңди көрөр,
Коңул бирди сүйөр.

Тойдун көркү оюн-күлкү.
Түрү бузуктан түңүл.

Улууну сыйлап, кол бер,
Кичүүнү колдоп, жол бер.

Эл элге сыяр,
Үй үйгө сыйбас.

Чайнабай жуткан оорубай олөр.

Жыртык үйдү жел табар.

Отуз жыл кыйшык өскөн жыгач,
Отуз күндө түзөлбөс.

Куш өз уясын өзү коргойт.

Тон кийген тоңбос,
Тумоо тийген оңбос.

Эски жамаган сайын жыртылар.

Жаман катындын бычагы экөө:
Бир колунда, бири оозунда.

Ата жүрөгү тоодон залкар,
Эне жүрөгү деңизден терең.

Эски тон ит үрсө жыртылар.

Турмуш баарын үйрөтөр,
Үйрөнбөсөң, кыйратаар.

Ит менен ойносоң, үрөрсүң,
Бала менен ойносоң, күлөрсүң.

Ысырапчыл катынга падышанын байлыгы
да чак келбес.

Күлгөндүн көңүлү семирер.

Уйкусу узактын бактысы кыска.

Оору — дененин зынданы,
Кайгы — жамандын зынданы.

Капаланбаган картайбас.
Көңүлчөөктүн көйнегү жок.

Илим — акылдын жартысы.

Үмүтсүз киши — ырыскысыз киши.

Талаада изи жоктун
Дасторкондо өзү жок.

Чакырган жерге эринбе,
Чакырбаса, көрүңбө.

Күндүк азык карында,
Айлык азык кабымда.

Ковок кадырлуу болсо,
Казан тез кайнайт.

Акыйган көздө акыл аз.

Үй ээси көңүлсүз болсо,
Ковогу үйгө сыйбас.

Кадырыңды билбес жакка кадам баспа.

Жакшы адам курдашыңдай,
Жакшы уул сырдашыңдай.

Тапса шайтан амалын,
Оосуңа куяр шарабын.

Бала күлкүгө тойбос,

Жаман уйкуга тойбос.

Жакшынын бир сөзү—миң алтын.

Жоош киши уялчаак,
Арсыз киши суранчаак.

Жакшыдан — оло,
Жамандан — жапа.

Пенденин уяты бетинде.

Адеп — эң кымбат мурас.

Уялбаган киши үчүн
Уяттын жүзү өрттөнөр.

Уятсыздын тили миң кулач.

Гүл өстүргөн гүл тааныйт,
Эр жигитти эл тааныйт.

Жигит жүрөгүнө ишенет.

Коркоктуң тили узун.

Сарандык — сары оору.

Адилеттин күнү бүгүн батса,
Эртең кайра чыгат.

Макал — сөздүн атасы.

Өзүңдү сөзүңдөн кем көрсөтпө.

Эр эркисиз болсо,
Эл көрксүз болор.

Жалганчынын бир аты — жалаакор.
Жоомарт колго куш конор.

Оң колум, сол колум —
Экөө тең өз колум.

Дос өлөр, достук өлбөс.

Жанында досуң болбосо,
Дүйнөнүн көркү жок.

Пайданын жакшысы —
Дос үчүн тарткан зыяның.

Атасын алдаган
Ата журтун да алдайт.

Аталуу бала — акылдуу,
Энелүү бала — эрке.

Сөз — бир күндүк,
Тил — өмүрлүк.

Илимпоздун бир күнү
Наадандын бүткүл өмүрүнө татыйт.

Билимдүүнү бала болсо да ага деп бил.

Сөздүн тузу — макал.

Акыл — атаңдын сакалында эмес,
Макалында.

Кара токойдо карга болгончо,
Алакандай бадалга булбул бол.

Элине таянган Едилди кечет.

Өз элинди эл тутсаң,
Бөтөн элге кор болбойсуң.

Жакшы ат жарышта өлөр.

Көңүлсүздөн күлкү чыкпас.

Катаңды бетиңе айтканды
Атам деп бил.

Уйку — эринчээктин бал каймагы.

Курал-жаракта кырк кишинин күчү бар.

Иштебеген кишиден,
Жумуртка тууган тоок артык.

Алдың — уттуң,
Саттың — жуттуң.

Малыңдын баасын билбесең,
Базарга салба.

Арзап боек тез оңот.

Акча алсызга — күч,
Дудукка — тилмеч.

Алтындын кымбаттыгы — аздыгында.
Соодагер энесине нан сатар.

Көп күчтөн аз акыл артык.

Бай күндүз өрттөн,
Түндө уурудан коркот.

Бирөөнүн көзүн караган күн —
Кашкараңгы түн.

Төрө буйругуна,
Түлкү куйругуна,
Жарды билегине,
Жигит жүрөгүнө ишенет.

Элин кордогон менен дос болгон,
Өзү да кор болор.

Өспөс элдин чыр-чатагы бүтпөс.

Аял урган оорутпас.

Караны актаба, акты каралаба.
Жаңылганга жаза жок.

Күркүрөп келген жоодон,
Күлүңдөп келген жоо жаман.

Биз эч кимге тийбейбиз,
Тийгенге баш ийбейбиз.

Кыздын коңулү кырк жигитте.

Акылынан адашкан арак ичет.

Үйлөнгөн өсөр,
Үйлөнбөгөн өчөр.

Ток конокту тойгузуу оңой.

Көңүлчөктүн көйнөгү жок.
Отунчунун көзү жыгачта.

Оттуу табын очок билет.

Өмүр картайса да,
Көңүл картайбайт.

Көңүлүң кең болсо,
Үйүм тар деп ийменбе.

Тилектин чеги жок,
Напсинын түбү жок.

Ойлобогондун түбү — ойрон.
Ой — сөздүн булагы
Максатың болсо жолу табылар.
Эртең өкүнтөр ишти бүгүн иштебе.
Үмүт — өмүр тирегин.
Үмүт — көңүл азыгы,
Түңүлүү — өлүм казыгы.

Таң жылдызы өчсө да,
Даңк жылдызы очпойт.

Жамандык эккен жамандык оорор.
Чириктин үзүлүшү оңой.

Өткөнгө көзү жеткенди
Келечекке да көзү жетет.

Эрдик он болсо, тогузу айла.

Кайлам өтпөсө да,
Айлам өтөр.

Капчет — казына.
Кечээги кереметке
Бүгүн эч ким таң калбас.

Ачуулуну ачууландырып сырын тартат.

Балалуу казга жем жетпес.

Чуркаганда дулдул озор,
Сайраганда булбул озор.

Күкүктүн баласы кошунасынын уясында жетилет.

Кулан — кырда,
Кундуз — сууда.

Сыргалуу кыз сыланар.
Тышы — жибек, ичи кебек.

Кызыл түлкү — жер көркү,
Сулуу жигит — эл көркү,
Сулуу кыздар — үй көркү.

Энесин көрүп, кызын ал.
Челегин көрүп, сууну ич.

Махабат оту майсыз жанат.

Жалгыз өзүн ойлогон
Жамандыктын белгиси,
Өзгөнү да ойлогон
Адамдыктын белгиси.

Жамандын азы да көп.

Таанышың көп болсо, тапканың көп болор.

Бир ката он катадан сактар.

Ар бир тарткан зыядын бир сабагы бар.

Алмаз жерде жатпайт.

Жел болбосо, чөп башы кыймылдабайт.

Булбулдун үнү таттуу.

Бөрү азыгы бороондо.

Аргымак алдына ат салбас.

Кайраты жоктун кадыры жок.

Саман асты сары алтын.
Жалгыз кылдан аркан эшилбес.

Сөзүң өлгөнчө, өзүң өл.
Жигитти — сүйгөн кызы мактабас.

Жигит чагында малсыз болсоң да,
Арсыз да болбо.

Камчыга ат чыдабас,
Тамчыга таш чыдабас.

Байкуштун ашы —
Балыктын башы.

Ата-энинин өлгөнү —
Баладан кордук көргөнү.

Тал кезинде ийбесең,
Таяк кезинде ийилбес.

Энинин жакшылыгын
Оорусаң билерсиң,
Кайып-журттун жакшылыгын
Кыдырсаң билерсиң.

Жакшынын жатка саткан оңбос,
Бээсин атка саткан оңбос.

Алакандан жем жеген куш алыска учпас.
Эрке бала эр болбос.

Сыныгы бирдин сыры бир.

Үйлөнгөнчө өз уулуң,
Үйлөнгөн соң киши уулу.

Акчалуунун азабы мол,
Бакчалуунун азыгы мол.

Айда келгенге аяк,
Күндө келгенге таяк.

Эчкинин эти — жел,
Сүтү — эм.

Тукуму жаман тууганын сыйлабас.

Көңүлү ойгоопун көзү илинбес,
Убакыттын өткөнү билинбес.

Жашың отузга жеткенче
Өлүм артыңда жүрөт,
Отуздан кийин алдыңаң күтөт.

Кумурска бир буудайды жети жыл азык кылыштыр.
Сокурдун кулагы узун.

Тоок жесең, бир жээрсин,
Жумуртка жесең, миң жээрсин.

Колунап иши кеткендин
Боюнап күчү кетет.

Сенден жакшылык күтүп,
Өзүн жамандагандан кач.

Жамандын кесири жети элге тиет.

Жаман ишинен көрбөс,
Кишиден көрөр.

Жакшы — жамандын азыгы.
Өзүңө жакпаганды өзгөгө ылайык көрбө.

Мээримдүүлүк — жүрөктөн,
Кайрымсыздык — билектен.

Аюу үңкүрүндө,
Коркок өз үйүндө мыкты.

Элинде эмне барын кошуна элден сура.
Дос эсеби көңүлдө.
Акчаң түгөнбөй, акыл кирбес.

Акыл менен алтын табылар,
Алтын менен акыл табылбас.

Акчанын жүгөнү жок.
Эчки талга тойбос.
Соодагер малга тойбос.

Таба билүү — бир өнөр,
Бага билүү — он өнөр.

Издебесең, ийсе да табылбас.

Бирлик бар жерде —
Тирлик бар.

Эл кыдырган — эл тааныйт,
Жер кыдырган — жер тааныйт.

Өз жериң — алтын бешик,
Бөтөн жер — көңдөй тешик.

Деңиз соолбос,
Эл өлбөс.

Эмгекчилдин карды ток,
Бекерчинин наны жок.

Эмгекчил келсе — иш күчөйт,
Жалкоо келсе — иш мүчөйт.

Аракетте берекет.
Убактың өттү — бактың кетти.

Мээнетин катуу болсо —
Татканың таттуу болот.

Эмгекчил иш бүтүрөт,
Жалкоо күнүн бош өткөрөт.

Адегенде — эмгек,
Анан бакыт келмек.

Жакшы сөз — жазгы күндөй,
Жаман сөз — кышкы түндөй.

Аскасы менен жер көрктүү,
Акылы менен эр көрктүү.

Акмак мактанат,
Акылман сактанат.

Ынтымак ырыскыга эшик ачат,
Ынтымаксыз үйдөн ырыскы качат.

Бал таттуу,
Балдан бала таттуу.

Өткөн өмүр — аккан суу.

Азды көпкө кошкон кемибес.

Бөтөн жерден таалай таппайсың.

Алтынды жерден изде,
Акылды элден изде.

Сен жакшы болсоң эл да жакшы.

Элдин тилин кордогонуң —
Элдин дилин кордогонуң.

Өз эне тилин унуткан —
Өз энесин да унуткан.

Кайра жаз келет,
Сөз кайрылып келбейт.

Оорубасаң — онтобо.

Буйрук берүү — оңой,
Аткаруу — кыйын.

Тоону теше тиктеген менен
Баатыр болбойсуң.

Эмгек алтындан артык.

Эмгек ар кандай дарттан сакайтат.

Ар кандай дарыдан эмгек артык.

Эмгексиз бакыттын жүзүн көрбөйсүң.

Эрте ойгонгон сагызган ач калбайт.

Калган ишти кар басат.

Эмгекчилдин карды ток.

Эмгектен артык эч нерсе жок.

Досту үлпөттөн издебе,
Эмгектен изде.

Жакшы дос жардамга келет,
Жамаң дос шылдындап күлөт.

Курдаштар — сырдаштар.

Эчки — эчкиге, чочко — чочкого жанашат.

Жакшы адамдын жолдошу да жакшы.
Билимдин чеги болбос.

Сен билбесең, сен үчүн ким билет?

Акылдуу сөз аязды да жылытат.

Акылдуу алдына карайт.

Акылдуу акмакка жолдош болбойт.

Жакшынын сөзүн жатка бил.

Ылаачын канаты менен,
Адам акылы менен жан сактайт.

Чарбадар адам чанасын жайында камдайт.

Мыгын аяган — такасынан айрылат.

Түлкүнүн куйругу башынан кымбат.

Тоок өзүнүн жумурткасынан арзан.

Торко тон табылса,
Топчу да табылат.

Жол билген адамдан жол сура.

Эрте сайраган күкүктүн тили эрте катат.

Өткөөлгө жетпей өтүгүндү чечпе.

Жалкоолук оорудан жаман,

Жалкоого күндө майрам.

Куш канаты менен көрктүү,
Адам — акылы менен.

Адам — атактан да, акчадан да артык.

Киши ишинен таанылат.

Көөдөктүн көңүлү көктө,
Көкүрөгү жерде.

Адамды топ жылытпайт —
Нан жылытат.

Нан болсо, май табылат.

Напдан артык эмне бар?

Каткап нан ысырап болбос.

Жумурткадан сөөк издебе.

Атанын сөзү катуу болсо да, үйү жылуу.

Чырайыңды дасторконго кое албайсың.

Сулуну канча караган менен курсагың тойбос.

Чырайына караба,
Ырайына кара.

Гүлгө суктанба,
Гүл өмүрү кыска.

Талаадан кооз токой бар.

Сүйүү өлүмдөн күчтүү.

Таалай тапкың келсе — эмгекти сүй.

Адамдын бардык тилеги —
Бактылуу турмуш жөнүндө.

Убакытты буйлалап кала албайсың.

Аккап суу артына кайтпас.

Жоголгон байлыктын орду болсо да,
Жоголгон убактыңдын орду толбос.

Кийилбесе да, кийим эскирет.

Жаңы кашык менен ичкен аш таттуу.

Жардынын жүрөгү жумшак.

Түлкү түшүндө да тоок санайт.

Бир жылда эки жолу жаз болбойт.

Өзөн да өз нугун өзгөртөт.

Турмуш өзү жол көрсөтөт.

Аары балды жеке өзү үчүн жыйнабайт.

Сараңдын сөзү «жок» менен бүтөт.

Жүрөктө жалын бар, бирок түтүн жок.

Көп уктаган — көп олжодон кур калат.

Чычкандан жардам күтпө.

Жыгачына карай мөмөсү.

Кылым кыска, күн узун.

Жакшы ыр — жандын рахаты.

Булбул менен сүйлөшсөң,

Ырдап сүйлөш.

Удмурт тегирменге барса да, ырдап кайтат.

Элдин биримдиги — жеңилбес сепилдей.

Жазында өзүңдү кыйпабасаң,
Кышында казаның кайнабас.

Күн тийген жерге эгин эк.

Саз бар жерде —
Сыз бар.

Акыл акчага сатылбайт.

Көктө булут болбосо,
Көнөктөп жамгыр жаабас.
Көңүлгө кайгы толбосо,
Көлкүлдөп көздөн жаш акпас.

Бөрү тишсиз болбойт,
Кыш аязсыз болбойт.

Ашыккан суу децизге жетпес.

Бир тууганы жок бала,
Канаты жок шумкардай.
Тууганы жок кыз бала,
Шагы жок куу бутактай.

Эпенин каары —
Жааган кардай жазында:
Канча калың жааса да,
Эрип кетет заматта.

Бир күнүндү —
Бош өткөрсөң жазында,
Он беш күнү —
Ач болосуң кышында.

Тыйынын эсептебеген кишинин өзү
Тыйынга арзыбайт.

Тегирменге өрте барган адам —
Эрте ун тартып алган адам.

Жер адамды баккандай,
Багат эне баласын.

От менен суу элдешпес жоо.

Достошкуч келбесе —
Таанышып кереги не?

Алсыз муун ата-бабасын мактайт.

Айтыла элек сөз — сенин кулуң,
Айтылып кетсе — сен анын кулусуң.

Отко ишенбе, суу менен ойнобо.

Күндүн көзүн көрбөгөн жер — жылыбас.

Жаркыраган жаздан —
Күркүрөгөн күз жакшы.

Лениндин өзү өлсө да, өрнөгү бар.

Партия чашкан жол менен,
Алгалайбыз эл менен.

Жаш муундун жашоого эрки күчтүү.

Калк үстүнөн кара булут таркап кетти,
Камыккан көңүл жарк этти.

Сактыкка кордук жок.

Дүйнөдө эң жакшы нерсе — тынчтык,
Эң жамап нерсе — сараңдык.

Жерди эч ким кол менен жасап албаган соң,
Жер баарына таандык.

Жер болсо — уй табылат.

Эмгек адамды жыргатат,
Бекерчилик — ыйлатат.

Океанда толкун зор,
Орошон иште ташкын зор.

Өмүрү шаттуу болсо —
Өркөнү дымактуу.

Кен издоочүнүн —
Жаздыгы таштан,
Жуурканы булуттан.

Жалындап жанбагандын дилине —
Жеңиштин тамчысы тамбас.

Бакыттын шериги — эмгек.

Майлабасаң — машина жүрбөс.

Дат баскан темирди ишке салсаң жаркырайт.

Жалкоо адам ач калат.

Билимден артык эч нерсе жок.

Билим түгөнбөс казына.

Адамдын акылман кеңешчиси — китеп.

Ата журтум —
Алтын туурум.

Эски конуш эстен кетпейт.

Жолоочуну жол жактырат.

Билбегенге — билдиргин,
Туйбаганга — туйдургун.

Көшөрө издеген
Көмөзө толо алтын табат.

Сөзүң аз болсун,
Ишиң саз болсун.

Түндө уйкусу жок,
Күндүз тынымы жок.

Иш арттырба, аш арттыр.

Деңизге тамчы болсо да сеп.

Балык көздөйт суунун тереңин,
Адам көздөйт жашоо кененин.

Жашыл чөп күнгө бой созот,
Адам бакытка кол созот.

Менин да казаным кайнады:
Көңүлүм гүлдөй жайнады,
Дилимде торгой сайрады.

Колукту алсаң — тандап ал,
Көзүң менен сындап ал,
Көңүлгө жакса — чындап ал.

Күткөнгө — күн узун,
Күнүчүлгө — түн узун.

Учуш үчүн куштарга канат бүткөн,
Бакыт үчүн адам төрөлгөн.

Жакшы адамдын досу көп.

Эки достун ортосунан желп эткен жел өтпөс.

Жаңы достон эски дос артык.

Анык дос — кыйынчылыкта.
Агын суу кургакчылыкта билинет.

Күн болуп көңүлүмө шооланды чач.

Акылдуу акылы менен ажалды адаштырат.

Ат-атак — угулар ыраак.

Аккан сууну ылайлабаган адам.

Оюн эмес бул турмуш.

Эч ким эки төрөлбөс.

Бала — адамдын бактысы.

Бала — адамдын үмүтү.

Аз сөз — каймак,

Көп сөз — супсак.

Эр жигит бир айтат.

Айтылган сөздөн—айтылбаган сөз артык.

Макал сөз — бабалардын накыл сөзү.

Жарды киши — жомокчу.

Турмуш — ырдын булагы.

Келжиректин айткан жаңылыгы —

Кар менен суудай.

Кулак ыраактагыны угар,

Карек жакындагыны көрөр.

Күз — агыл-төгүл.

Кышында киши кыңкысчыл.

Эр жигит эмгегине ишенет.

Достук күчүңө күч кошот.

Жүз адам мактаган киши —
Жүз адамга татыйт.

Билимдин ачкычы — китеп.

Эски дос — эски күмүштөй.

Бир айылда көп тууганың болгуча,
Ар айылда бирден тууганың болсун.

Жакшы курал — ишенимдүү шеригиң.

Дарыжерге далай элдин баары дос.

Баласыз үйдө бакыт болбойт.

Итим кашпайт дебе,
Атым теппейт дебе.

Азил сөз — акыйкатын кабарчысы.

Баштоочусу жакшы болсо —
Коштоочусу да жакшы.

Тарбия — баа жеткис байлык.

Өзүң суу ичкен кудукка
Ит өлүгүн ыргытпа.

Тамагың таттуу болсо —
Көңүлүң шаттуу.

Бөрү койчуну бөркүнөн тааныйт.

Сөзүңдү — ойлоп сүйлө,
Ордуңду — таап отур.

Нускалуу карыялар жок жерде —
Таасын таалим алган жаштар да жок.

Достукту таруунун үрөөнүндөй сакта.

Кеңешериң болбосо —
Бөркүң менен кеңешкин.

Бир жылда тайлак да,
Бир жолу тайрандап алат.

Көп менен ичкен аш — даамдуу,
Көп менен бүткөн иш — шаңдуу.

Чымылдаган баланы көрсө,
Чалдын буту зыркырайт.

Өзүң билбесең — сурагандан арданба.

Бал кармаган — бармагын жалайт.

Жакшы сөз жан жыргатат.

Акмак достон —
Акылдуу душман артык.

Түлкүнүн ажалы —
Терисинин жамалы.

Ордун таппаган — орунсуз калар.

Жүрөккө жүрөк жол табар.

Улууну сыйлабаган — кичүүдөн сый көрбөс.

Эскини макта,
Жаңыны тапта.

Акылга баа жок,
Тарбияга чек жок.

ЛЕЗГИН МАҚАЛ-ЛАҚАПТАРЫНАН

Алыстагы туугандан —
Жакын турган кошуна артык.

Бала — балдан таттуу.

Айсыз түндө жылдыздар укмуш жаркырайт.

Жел менен келген —
Жел менен кетет.

Айылдагы жаңылыкты агадан сура,
Үйдөгү жаңылыкты баладан сура.

Багбандын бардык ою багында.

Акча ташты да эритет.

Көз көрбөгөндү көңүл эңсебейт.

Акмакка ар күн сайын майрам.

Өзүң билбеген түз жолдон,
Өзүң билген төтө жол өйдө.

Бирөө үчүн иште да,
Өзүң үчүн үйрөн.

Жакшы аял үйдүн көркү.

Ар ким өзүн эр ойлойт.

Кимди сүйсөң — ошол сулуу.

Көп сүйлөгөн — көп жаңылат.

Акчасы аздын — азабы көп.

Оозуң менен куш кармаба.

Акчаң көп болсо, түйшүгүң да көп.

Күүсүнө жараша бийи.

Достошуу — оңой,
Достукту сактоо — кыйын.

Бышкан мөмөнү шамалга кор кылба.

Баланы бешиктеги кезинде тарбияла.

Алтындын баасын зергер билет.

Эккен эгининдин өнөр-өнбөсү —
Эмгегине жараша болот.

Тиртеңдеген киши тез картаят.

Эстүүгө жакындашкын,
Эселектен алыс качкын.

МАЗМУНУ

Орус макал-лакаптарынан	5
Украин макал-лакаптарынан	25
Белорусс макал-лакаптарынан	32
Өзбек макал-лакаптарынан	38
Казак макал-лакаптарынан	56
Грузия макал-лакаптарынан	78
Азербайжан макал-лакаптарынан	86
Литва макал-лакаптарынан	91
Молдаван макал-лакаптарынан	94
Латыш макал-лакаптарынан	96
Тажик макал-лакаптарынан	99
Армян макал-лакаптарынан	105
Түркмөн макал-лакаптарынан	111
Эстон макал-лакаптарынан	121
Башкыр макал-лакаптарынан	124
Калмак макал-лакаптарынан	131
Каракалпак макал-лакаптарынан	134
Карел макал-лакаптарынан	137
Мордва макал-лакаптарынан	143
Осетин макал-лакаптарынан	148
Татар макал-лакаптарынан	155
Удмурт макал-лакаптарынан	168
Чечен-ингуш макал-лакаптарынан	173
Якут макал-лакаптарынан	175
Адыгей макал-лакаптарынан	179
Лезгин макал-лакаптарынан	182

50 т.

